

Rapportage

Multiproblematiek en VSV

Is er een relatie tussen multiproblematiek en
voortijdig schoolverlaten?

Caroline van Weert
Julien Cook
Robbert Molenaar
Kiki van Neden
Lotte Oostrom
Brigitta Struijkenkamp

Juni 2020

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5

- 1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek 5
- 1.2 Indeling van het rapport 5

2. Aanpak 6

- 2.1 Inleiding 6
- 2.2 Deelvragen 6
- 2.3 Definities 7
- 2.4 Meten van de relatie tussen multiproblematiek en vsv 7
- 2.5 Startpopulatie en vsv 8
- 2.6 Disclaimer 9

3. Resultaten 10

- 3.1 Inleiding 10
- 3.2 Ontwikkeling aandeel vsv'ers 10
- 3.3 Ontwikkeling multiproblematiek 17
- 3.4 Samenhang vsv en multiproblematiek 24
- 3.5 Ontwikkeling verband vsv en multiproblematiek 30
- 3.6 Specifieke problemen 32

4. Conclusies en aanbevelingen 35

- 4.1 Conclusies 35
- 4.2 Aanbevelingen 36

5. Onderzoeksbeschrijving 37

- 5.1 Inleiding 37
- 5.2 Startpopulatie en voortijdig schoolverlaters 37
- 5.3 Onderwijskenmerken en persoonskenmerken 38
- 5.4 Ouders, partner van de ouder en partner van de jongere 40
- 5.5 Multiproblematiek 42
- 5.6 Problemen 43
- 5.7 Aandachtspunten bij de cijfers 50
- 5.8 Bronbestanden 51

Bijlage Tabellenset 64

Samenvatting

Vanaf schooljaar 2016/'17 is het aandeel jongeren onder de 23 dat het onderwijs verlaat zonder het behalen van een startkwalificatie weer gestegen na een periode van daling. Een van de mogelijke oorzaken van het stijgende aandeel voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) die genoemd worden vanuit de praktijk is een toename van multiproblematiek. Om deze reden heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gevraagd om te onderzoeken of een toename van multiproblematiek een oorzaak is van de toename van het aandeel vsv'ers.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden wordt de ontwikkeling van het aandeel vsv'ers en het aandeel jongeren met multiproblematiek in beeld gebracht voor de cohorten 2013/'14 tot en met 2017/'18. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar het vo en mbo en verschillende demografische kenmerken (geslacht, leeftijd en migratieachtergrond). Als er (bij bepaalde groepen) zowel sprake is van een toename van voortijdig schoolverlaten (vsv) als een toename van multiproblematiek dan is het mogelijk dat een toename van multiproblematiek een van de oorzaken is van de toename van het aandeel vsv'ers. Er is in dit onderzoek sprake van multiproblematiek als er rond een jongere minimaal twee problemen zijn waarvan minimaal één probleem bij de jongere zelf. Voor dit onderzoek zijn verschillende problemen afgebakend binnen de thema's gezondheid en opvoeding, criminaliteit en slachtofferschap, financiële situatie en demografie. We meten multiproblematiek in één kalenderjaar en dan wel het jaar waarin de startpopulatie wordt afgebakend. Zo wordt de kans op het meten van problemen die door het voortijdig schoolverlaten ontstaan geminimaliseerd.

De uitkomsten van dit onderzoek laten zien dat, op enkele uitzonderingen bij kleine subgroepen na, het aandeel multiproblematiek niet toeneemt vanaf cohortjaar 2015/'16. Vooral bij het mbo is er vanaf cohortjaar 2015/'16 een toename van het aandeel vsv'ers zichtbaar, maar bij de mbo'ers is het aandeel multiproblematiek vanaf 2015/'16 vrijwel stabiel. Binnen het vo is er voor de onderwijssoorten algemene leerjaren/brugklassen, havo 3-5 en vwo 3-6 sprake van zowel een heel kleine toename van het aandeel vsv'ers als een heel kleine toename van het aandeel multiproblematiek vanaf cohortjaar 2014/'15. Echter het gaat hier om vrij kleine aantallen en het aandeel vsv is bij deze groepen sowieso al vrij laag (onder de 0,5%). Iets op basis van deze kleine toenames concluderen zou daarom ook voorbarig zijn.

Wel geven de uitkomsten van dit onderzoek enkele andere interessante inzichten. Het geeft een beeld van de ontwikkeling van het aandeel vsv'ers en multiproblematiek voor de periode 2013-2018 voor de verschillende subgroepen. Zo is het aandeel mannen met multiproblematiek bij het vo net wat hoger dan het aandeel bij vrouwen. In het mbo is het aandeel vrouwen met multiproblematiek duidelijk hoger dan bij mannen. Opvallend is dat zowel bij het vo (vooral) als mbo het aandeel multiproblematiek bij vrouwen, in de laatste cohortjaren weer licht stijgt. Bij de mannen in het vo is dit redelijk stabiel en in het mbo daalt dit zelfs. Een andere interessante uitkomst is dat het aandeel multiproblematiek bij jongeren in het vo met een Nederlandse achtergrond iets is toegenomen en bij jongeren met een migratieachtergrond is dit stabiel. Bij het mbo daalt het aandeel multiproblematiek voor jongeren met een migratieachtergrond licht, voor jongeren met een Nederlandse achtergrond is dit stabiel.

Een belangrijke conclusie uit dit onderzoek is dat er, over de hele meetperiode heen, een duidelijk verband tussen multiproblematiek en vsv. Het aandeel vsv'ers is veel hoger (4

keer) hoger bij jongeren met multiproblematiek dan bij jongeren zonder multiproblematiek. Daarnaast is dit verband voor sommige subgroepen sterker dan voor anderen. Bijvoorbeeld bij het mbo, de mannen en de 18 of 19 jarigen is dit verband sterk aanwezig. Dit kan aanknopingspunten geven voor de aanpak van vsv.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

Vanaf schooljaar 2016/'17 is het aandeel jongeren onder de 23 dat het onderwijs verlaat zonder het behalen van een startkwalificatie weer gestegen na een periode van daling. Het doel van de overheid is om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk jongeren het onderwijs verlaten met een startkwalificatie¹. Een startkwalificatie is een diploma op ten minste havo-, vwo- of mbo 2-niveau. Het is bekend dat jongeren met een startkwalificatie een betere positie, zowel op de korte als lange termijn, op de arbeidsmarkt hebben. Sinds 2006 is er dan ook beleid om het aandeel van deze voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) terug te dringen. De afgelopen jaren is de regionale aanpak van voortijdig schoolverlaten (vsv) verbreed. In deze verbrede aanpak werken vertegenwoordigers uit onderwijs, gemeenten, zorg en arbeidsmarkt samen² met als doel om jongeren te bieden wat ze nodig hebben om zich voor te bereiden op een zelfstandige toekomst. Voor de een is dat hulp bij het halen van een startkwalificatie, voor een ander is dat ondersteuning bij de overgang naar de arbeidsmarkt, voor weer een ander past een zorgtraject op dit moment het best.

Een van de mogelijke oorzaken van het stijgende aandeel vsv'ers die genoemd worden vanuit de praktijk is een toename van multiproblematiek. Om deze reden heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gevraagd om te onderzoeken of een toename van multiproblematiek een oorzaak is van de toename van het aandeel vsv'ers. Er is besloten om de focus van dit onderzoek te leggen op het voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo), en dus niet op het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo).

De vraag die wij in dit onderzoek willen beantwoorden is: "Is een toename van multiproblematiek een oorzaak van de toename van het aandeel vsv'ers?".

1.2 Indeling van het rapport

Dit rapport bestaat uit de volgende onderdelen. In hoofdstuk 2 wordt in het kort de aanpak besproken. In hoofdstuk 3 worden de resultaten beschreven, hieruit volgt een conclusie in hoofdstuk 4 met een aantal aanbevelingen. Hoofdstuk 5 zal ingaan op de beschrijving van het onderzoek en de gebruikte bronbestanden. In de bijlage is een verwijzing naar de tabellen opgenomen.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/02/22/kamerbrief-blijvende-aandacht-voor-voortijdig-schoolverlaten-nodig>

² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/vsv/minder-voortijdig-schoolverlaters>

2. Aanpak

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op hoe we de vraag van OCW hebben opgepakt. Als eerste zullen de deelvragen worden besproken (2.2), vervolgens zullen de belangrijkste definities binnen het onderzoek worden uitgelegd (2.3). Hierna zal worden ingegaan op het meten van de relatie tussen multiproblematiek en vsv (2.4) en het bepalen van de startpopulatie (2.5). In paragraaf 2.6 volgt een disclaimer over de manier waarop indicatoren van 'problemen' worden gemeten.

2.2 Deelvragen

Om te kunnen bepalen of multiproblematiek een mogelijke oorzaak is van de toename van het aandeel nieuwe vsv'ers, hebben we een aantal deelvragen opgesteld:

1. Zien we ook in onze cijfers, en bij welke groepen, een toename van het % vsv'ers?
2. Is er in de startpopulatie, en bij welke groepen, sprake van een toename van multiproblematiek?
 - a. Is het aandeel jongeren met multiproblematiek toegenomen?
 - b. Is onder jongeren met multiproblematiek het aantal problemen toegenomen?

Indien het antwoord op vraag 1 en 2 'ja' is, dan is het mogelijk dat een toename van multiproblematiek een van de oorzaken is van de toename van het aandeel vsv'ers.

Het zou ook zo kunnen zijn dat er geen toename is van multiproblematiek, maar dat het verband tussen multiproblematiek wel sterker is geworden. Dus dat het aandeel vsv'ers onder jongeren met multiproblematiek is toegenomen. Dit kunnen we ook bepalen. De deelvragen zijn dan:

3. Is er in de startpopulatie, en bij welke groepen, een samenhang tussen multiproblematiek en vsv?
 - a. Is onder jongeren met multiproblematiek het aandeel vsv'ers hoger dan onder jongeren zonder of met één probleem?
 - b. Is onder jongeren met multiproblematiek het aandeel vsv'ers groter als ze meer problemen hebben?
4. Is deze samenhang, en bij welke groepen, sterker geworden?

Indien het antwoord op vraag 3 en 4 'ja' is, dan is het mogelijk dat het sterker worden van het verband tussen multiproblematiek en vsv een van de oorzaken is van de toename van het aandeel vsv'ers.

2.3 Definities

2.3.1 Voortijdig schoolverlaters

Vsv'ers zijn jongeren tot 23 jaar die het onderwijs verlaten vanuit het voortgezet onderwijs (vo), middelbaar beroepsonderwijs (mbo) of voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) zonder een startkwalificatie. Het zijn dus jongeren die op 1 oktober van het schooljaar ingeschreven zijn in het bekostigd vo, mbo of vavo en op 1 oktober één jaar later niet meer ingeschreven zijn in het onderwijs, geen startkwalificatie hebben én jonger zijn dan 23 jaar.

De precieze definitie verschilt tussen het CBS en OCW. Anders dan in reguliere CBS-publicaties wordt hier de definitie van OCW aangehouden. Dit houdt in dat de volgende drie groepen niet als vsv'ers worden gezien: jongeren die doorstromen naar niet-bekostigd onderwijs of een opleiding bij politie/defensie, jongeren die tussen 1 oktober en 31 december alsnog een startkwalificatie halen en als laatste jongeren met een mbo entree-diploma die 12 uur of meer werken op 1 oktober.

2.3.2 Multiproblematiek

Er bestaat geen breed gehanteerde definitie voor 'multiproblematiek', niet binnen en niet buiten het CBS. Ook hangt de definitie af van de context. Eenvoudig gesteld is er sprake van multiproblematiek als een persoon of een gezin meerdere problemen tegelijk heeft. Er is voor gekozen om problematiek multiproblematiek te noemen als er rond een jongere minimaal twee problemen zijn waarvan minimaal één probleem bij de jongere zelf. Naast de jongere worden problemen gemeten bij de juridische ouders, bij de eventuele partner van een van de ouders die ook bij de jongere in huis woont en de eventuele partner van de jongere die ook bij de jongere in huis woont.

De gemeten problemen zijn te verdelen in verschillende thema's: gezondheid en opvoeding, criminaliteit en slachtofferschap, financiële situatie en demografie. De verschillende thema's van problematiek zijn gekozen in overleg met het ministerie van OCW met medeneming van input van RMC-coördinatoren, literatuur en mogelijkheden van de bestanden binnen het CBS. Zie hoofdstuk 5 Onderzoeksbeschrijving voor een uiteenzetting van de operationalisatie van multiproblematiek, de verschillende gemeten problemen en de bijbehorende indicatoren.

2.4 Meten van de relatie tussen multiproblematiek en vsv

Tijdens het vooronderzoek zijn er verschillende bronnen geraadpleegd over de oorzaken van vsv en de hieraan verwante doelgroepen, en multiproblematiek en de aan multiproblematiek verwante doelgroepen. Deze bronnen bestaan voornamelijk uit publicaties van het Nederlands Jeugd instituut (NJI), het CBS en verschillende onderzoeken van onder andere de Rijksuniversiteit Groningen, Maastricht University en de Universiteit Utrecht.

Het doel van dit onderzoek is om een verband tussen multiproblematiek en vsv te onderzoeken; daarom willen we zoveel mogelijk problemen meten die voorafgaand aan het vsv zijn ontstaan en juist zo min mogelijk problemen meten die als gevolg van het vsv zijn ontstaan. Eventuele multiproblematiek moet dus gemeten worden voor het verlaten van het onderwijs. Hierdoor is er besloten om multiproblematiek in één kalenderjaar te

meten, en dan wel het kalenderjaar waarin de startpopulatie wordt bepaald, dus voor het cohort ingeschrevenen op 1 oktober JJJJ waarvan wordt bepaald of ze vsv'er zijn op 1 oktober JJJJ+1, bepalen we de problemen in kalenderjaar JJJJ. Bijvoorbeeld voor cohort 2017/'18 geldt: in onderwijs op 1 okt 2017, bepalen van vsv op 1 okt 2018, kijken naar problemen in 2017. Zo wordt de kans op het meten van problemen die door het voortijdig schoolverlaten ontstaan geminimaliseerd.

2.5 Startpopulatie en vsv

Het aandeel nieuwe vsv'ers wordt jaarlijks bepaald door het aantal nieuwe vsv'ers te delen op de startpopulatie. De startpopulatie bestaat uit personen die op 1 oktober JJJJ staan ingeschreven in vo, mbo of vavo. De startpopulatie moet bestaan uit personen die op het moment van meten van de multiproblematiek nog kans hebben om vsv'er te worden. We willen immers kijken of jongeren met multiproblematiek een grotere kans hebben om vsv'er te worden. Dit betekent dat we de gebruikelijke startpopulatie om het aandeel nieuwe vsv'ers te meten, nader moeten afbakenen tot jongeren die op 1 oktober JJJJ nog géén startkwalificatie hebben. Jongeren die op 1 oktober JJJJ al wel een startkwalificatie hebben kunnen namelijk per definitie geen vsv'er meer worden. Als een jongere bijvoorbeeld uitvalt op mbo-4 maar wel al een mbo-3 diploma heeft behaald dan wordt hij of zij niet als vsv'er gezien. Jongeren in vavo worden niet meegenomen omdat dit een kleine groep is, de focus ligt op het vo en mbo. Ook is ervoor gekozen om alleen jongeren mee te nemen die op 1 januari van het cohortjaar voorkomen in de basisregistratie personen (BRP). Dit is gedaan om er zeker van te zijn dat de startpopulatie koppelt met de registers waarmee we de verschillende problemen hebben gemeten.

Zie onderstaande tabel 2.5.1 voor de startpopulatie voor en na selectie. Eerst wordt de originele populatie (uit de bestanden van DUO) van het vo weergegeven, hierna de populatie van dit onderzoek na de eerdergenoemde selectie. Hetzelfde geldt voor het mbo. Het aandeel vsv'ers wordt door de selectie in het vo in ieder cohortjaar lager terwijl het aandeel vsv'ers in het mbo hoger wordt. Dit komt doordat er in het vo, ten opzichte van het mbo, relatief weinig jongeren zijn met een startkwalificatie en relatief veel jongeren die (nog) niet in de BRP zitten.

2.5.1 Startpopulatie en vsv'ers voor en na selectie, 2013 t/m 2017

	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
	Aantal					%				
Vo voor selectie										
startpopulatie	940 270	950 320	957 450	955 980	946 000	100	100	100	100	100
vsv	4 350	4 180	4 260	4 390	4 750	0,46	0,44	0,44	0,46	0,50
Vo na selectie										
startpopulatie	934 510	944 670	950 280	947 100	937 580	100	100	100	100	100
vsv	3 980	3 850	3 890	3 760	4 280	0,43	0,41	0,41	0,40	0,46
Mbo voor selectie										
startpopulatie	388 190	388 290	386 800	394 490	398 170	100	100	100	100	100
vsv	20 550	19 470	17 940	18 570	20 290	5,29	5,01	4,64	4,71	5,10
Mbo na selectie										
startpopulatie	312 320	312 440	312 380	321 280	328 000	100	100	100	100	100
vsv	20 310	19 290	17 790	18 420	20 130	6,50	6,17	5,70	5,73	6,14

2.6 Disclaimer

In dit onderzoek worden problemen gemeten aan de hand van registraties van problemen of van het gebruik van voorzieningen bij problemen. We proberen in kaart te brengen of er een ontwikkeling is in het vóórkomen en samengaan van problemen.

Veranderingen in een registratie zullen in het algemeen wijzen op een verandering in het onderliggende probleem. Echter, ze kunnen ook deels het gevolg zijn van: een verandering in de wijze van registreren; een verandering in de wet- of regelgeving (bv. decentralisatie van jeugdzorg en langdurige zorg); een verandering in de neiging om problemen te melden of gebruik te maken van voorzieningen/hulp (bv. aangiftebereidheid).

De ontwikkelingen uit registraties weerspiegelen dus niet altijd (helemaal) een reële ontwikkeling van het probleem. Waar dit tijdens het onderzoek bij een indicator duidelijk naar voren is gekomen, wordt dit vermeld. Het behoort niet tot de reikwijdte van dit onderzoek om deze niet-reële effecten volledig/uitputtend in kaart te brengen; daarom is het ook niet mogelijk om te beoordelen wat het netto-effect hiervan is op de ontwikkeling van multiproblematiek. We nemen echter aan dat dit effect door de diversiteit en optelsom van problemen en registraties niet dermate substantieel is dat het effect heeft op de uitkomsten van de analyse. In Hoofdstuk 5: Onderzoeksanalyse, wordt hier verder op ingegaan.

3. Resultaten

3.1 Inleiding

De belangrijkste onderzoeksvraag die we in dit onderzoek willen beantwoorden is of een toename in multiproblematiek een oorzaak is van de toename van het aandeel vsv'ers. Het aandeel vsv'ers is sinds schooljaar 2016/'17 weer gestegen na een periode van daling en een toename van multiproblematiek bij jongeren wordt door de praktijk genoemd als mogelijke oorzaak hiervoor.

In dit hoofdstuk wordt deze vraag in verschillende stappen (deelvragen) zo goed mogelijk beantwoord. Daarbij zullen we ook onderscheid maken naar verschillende subgroepen zoals het onderscheid naar vo en mbo en verschillende demografische kenmerken (geslacht, leeftijd en migratieachtergrond).

De eerste stap is om vast te stellen hoe het aandeel vsv'ers zich ontwikkelt over de vijf schooljaren heen (2013/'14 tot en met 2017/'18). We weten al dat er een toename is vanaf schooljaar 2015/'16, vooral bij het mbo. Maar de vraag is hoe deze ontwikkeling er precies uit ziet en hoe het zit bij de verschillende subgroepen uit dit onderzoek. In de tweede stap wordt de ontwikkeling van multiproblematiek in kaart gebracht (voor de verschillende deelgroepen). Als een toename van multiproblematiek een oorzaak is van een toename van het aandeel vsv'ers, dan is de verwachting dat we vanaf cohortjaar 2015/'16 ook een toename van multiproblematiek zien. Dit kan gaan om het aandeel jongeren met multiproblematiek maar ook de zwaarte van de multiproblematiek. De derde stap is om te kijken of er, over alle jaren heen, een samenhang is tussen multiproblematiek en VSV. Is onder jongeren met multiproblematiek het aandeel vsv'ers hoger dan onder jongeren zonder multiproblematiek en is er een verband tussen het aantal problemen en het aandeel vsv'ers?

In de laatste stap kijken we of en bij welke groepen, het verband tussen multiproblematiek en vsv sterker is geworden over de jaren heen. Het kan namelijk zijn dat er geen toename is van multiproblematiek (stap 2) maar dat multiproblematiek toch een rol kan spelen bij de toename van het aandeel vsv'ers omdat het verband tussen multiproblematiek en VSV sterker is geworden. Als laatste zullen in dit resultatenhoofdstuk nog enkele uitkomsten wat betreft de specifieke problemen die ten grondslag liggen aan de multiproblematiek worden besproken.

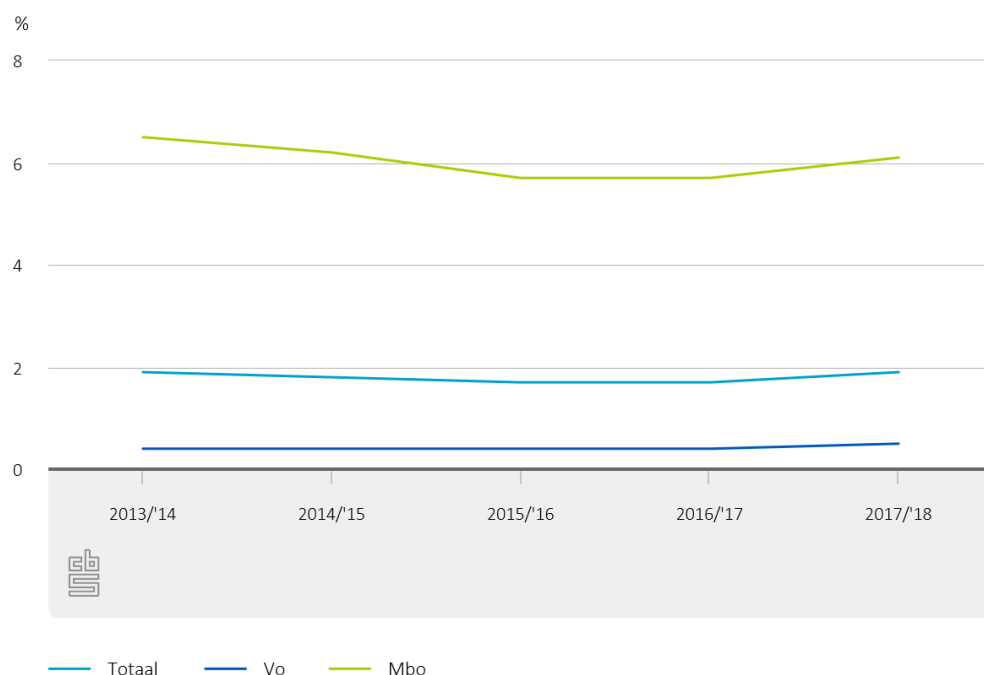
Wat de uitkomsten van de vier stappen betekenen voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag komt in hoofdstuk 4 (conclusies) aan de orde.

3.2 Ontwikkeling aandeel vsv'ers

Figuur 3.2.1 laat zien dat na een lichte afname van het aandeel vsv'ers voor cohorten 2013/'14 en 2014/'15 het aandeel vsv'ers vanaf cohort 2015/'16 weer geleidelijk toeneemt (van 1,7% voor cohort 2015/'16 tot 1,9% voor cohort 2017/'18). Dit geldt met name voor het mbo waar deze stijging duidelijk het sterkst is (van 5,7% voor cohort 2015/'16 tot 6,1% voor cohort 2017/'18). Het mbo betreft absoluut gezien ook de grootste groep vsv'ers

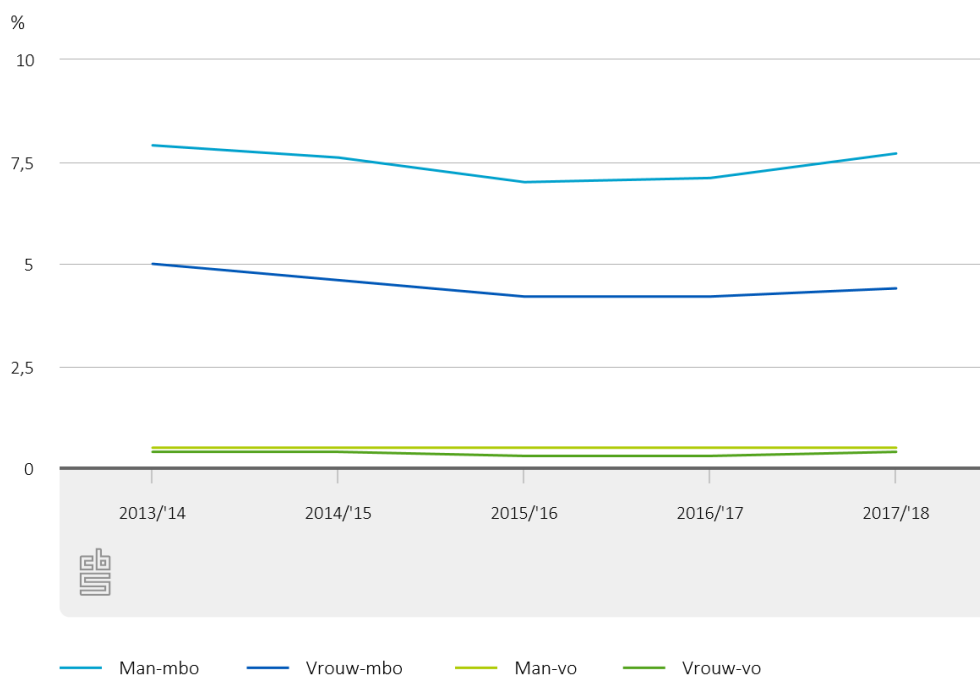
(jaarlijks zo'n 20 duizend versus 4 duizend bij het vo). En het gemiddelde aandeel vsv'ers ligt er met rond de 6% ook beduidend hoger dan bij het vo (rond de 0,5%). Dit laat zien dat het probleem van voortijdig schoolverlaten de grootste impact heeft bij het mbo.

3.2.1 Aandeel vsv'ers naar hoofdgroepen, 2013/'14-2017/'18

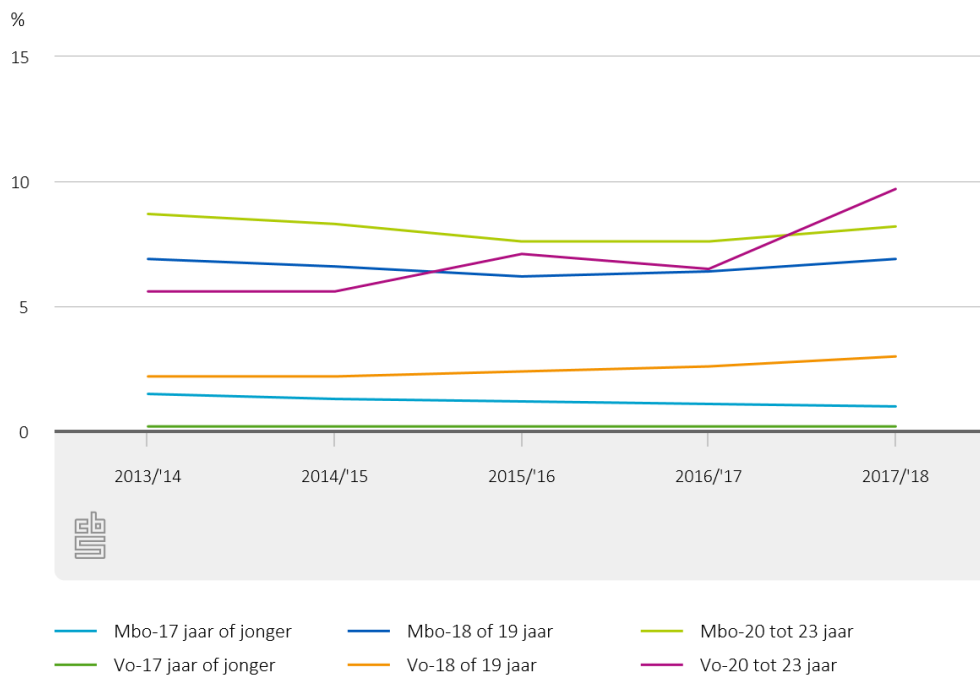
Het aandeel vsv'ers ligt bij mannen over de hele verslagperiode heen hoger dan bij vrouwen. Wat betreft geslacht is het vooral opvallend dat bij het mbo het aandeel vsv'ers de laatste jaren sterker stijgt bij de mannen (van 7,0% voor cohort 2015/'16 tot 7,7% voor cohort 2017/'18) dan bij de vrouwen (van 4,2% voor cohort 2015/'16 tot 4,4% voor cohort 2017/'18). Binnen het vo is er nauwelijks verschil in de ontwikkeling tussen mannen en vrouwen.

3.2.2 Aandeel vsv'ers naar geslacht, 2013/'14-2017/'18

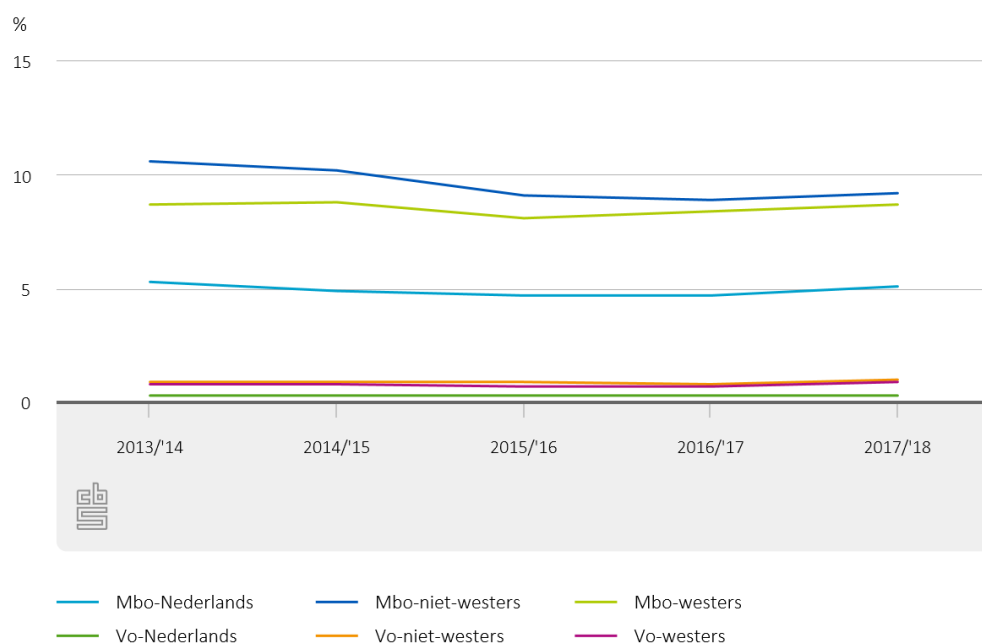
Voor de jongeren van 17 jaar of jonger is zowel bij het vo als mbo het aandeel vsv'ers vrij laag en stabiel over de jaren heen. Binnen het mbo zie je vooral een stijging vanaf cohortjaar 2015/'16 voor leeftijdsgroepen 20 tot 23 jaar (van 7,6% voor cohort 2015/'16 tot 8,2% voor cohort 2017/'18) en 18 of 19 jaar (van 6,2% voor cohort 2015/'16 tot 6,9% voor cohort 2017/'18). Binnen het vo is er een sterke toename (van 5,6% voor cohort 2013/'14 tot 9,7% voor cohort 2017/'18) in het aandeel vsv'ers voor de leeftijdsgroep 20 tot 23 jaar. Dat gaat echter maar om enkele honderden vsv'ers per jaar, vandaar ook het grillige verloop. Ook het aandeel vsv'ers voor de 18- en 19-jarigen neemt licht toe (van 2,2% voor cohort 2013/'14 tot 3,0% voor cohort 2017/'18).

3.2.3 Aandeel vsv'ers naar leeftijd, 2013/'14-2017/'18

Voor het mbo is bij de westerse migratieachtergrond de stijging van het aandeel vsv'ers het sterkst (van 8,1% voor cohort 2015/'16 tot 8,7% voor cohort 2017/'18). Ook bij mbo'ers met een Nederlandse achtergrond neemt het aandeel vsv'ers licht toe (van 4,7% voor cohort 2015/'16 tot 5,1% voor cohort 2017/'18) terwijl dit voor de niet-westerse groep vrijwel stabiel blijft (van 9,1% voor cohort 2015/'16 tot 9,2% voor cohort 2017/'18). Binnen het vo is een lichte stijging zichtbaar van het aandeel vsv'ers voor de niet-westerse en westerse migratieachtergronden voor cohort 2017/'18 (respectievelijk, 1,0% en 0,9%) ten opzichte van cohort 2016/'17 (respectievelijk, 0,8% en 0,7%). Voor de Nederlandse achtergrond blijft het aandeel vsv'ers stabiel over de 5 cohorten heen (0,3%).

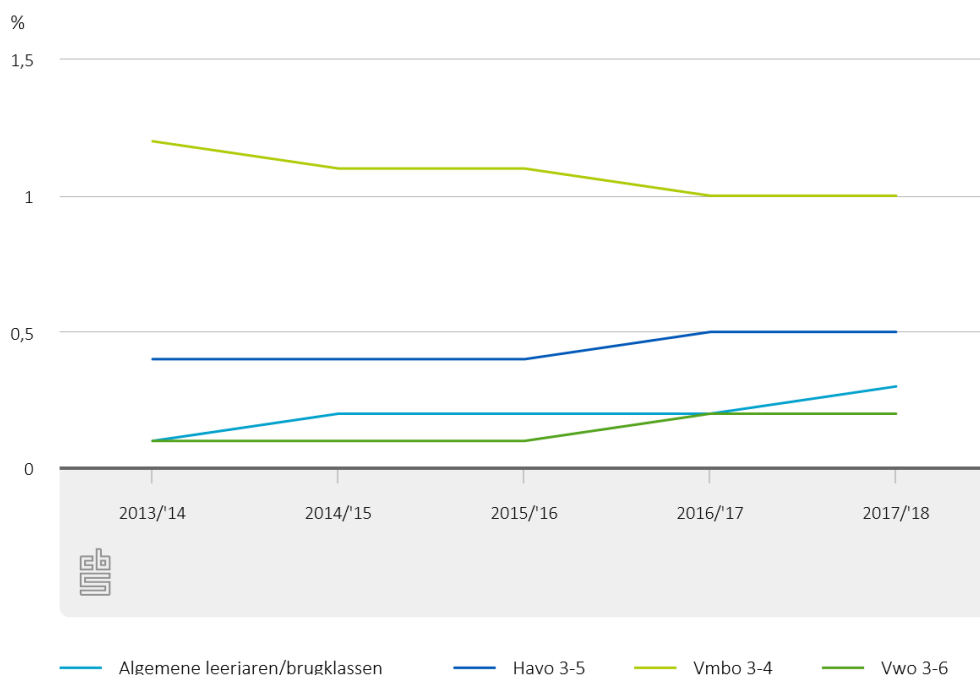
3.2.4 Aandeel vsv'ers naar migratieachtergrond, 2013/'14-2017/'18

Wat betreft onderwijssoort zien we binnen het vo voor de groep Vmbo 3-4 een afname van het aandeel vsv'ers over de meetperiode. De andere drie onderwijssoorten laten wel een lichte stijging zien, waarbij dit vooral opvalt bij de havisten (van 0,4% voor cohort 2013/'14 tot 0,5% voor cohort 2017/'18) en bij de algemene leerjaren/brugklassen³ bij het laatste cohort (van 0,2% voor cohort 2016/'17 tot 0,3% voor cohort 2017/'18). Het gaat bij het vo wel om relatief kleine aantallen vsv'ers.

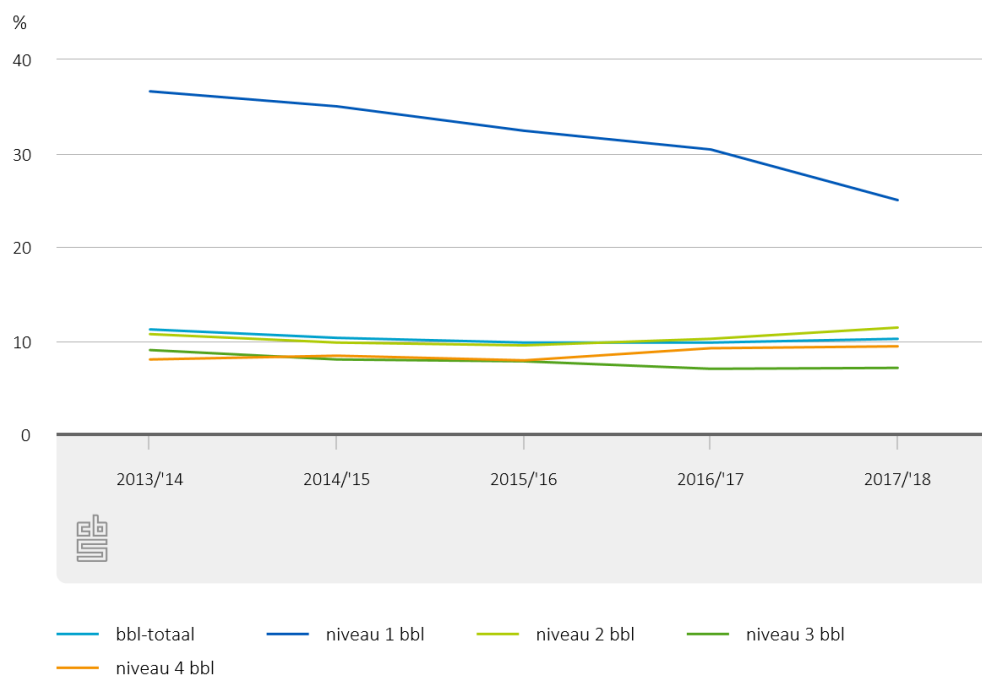
³ Leerlingen in een internationale schakelklas (ISK) behoren ook tot deze groep.

3.2.5 Aandeel vsv'ers naar onderwijssoort, 2013/'14-2017/'18

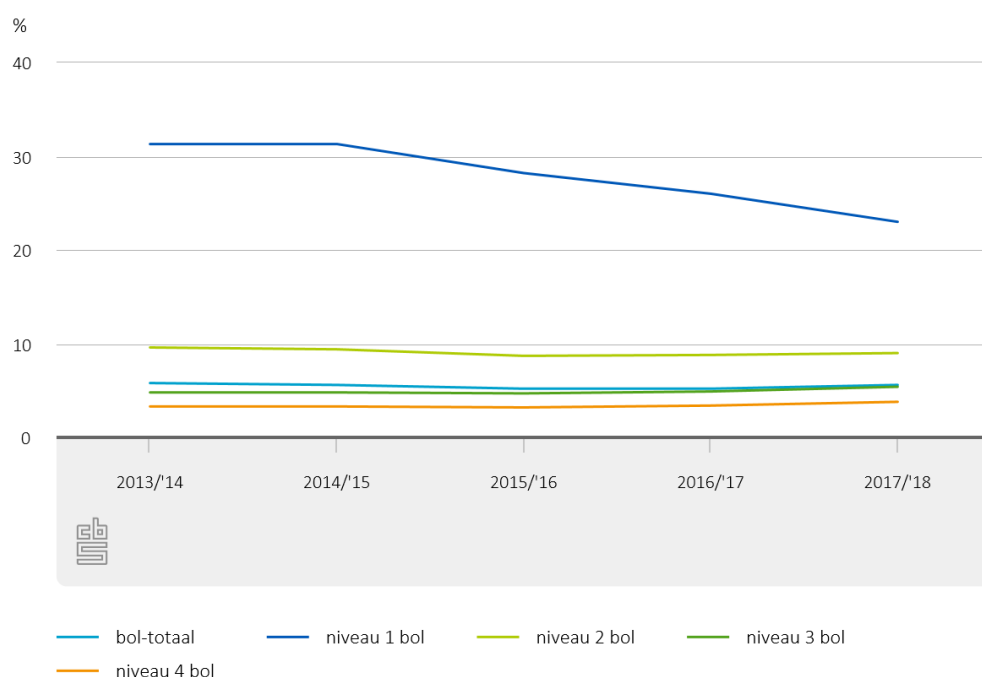

Binnen het mbo is er zowel bij de beroeps begeleidende leerweg (bbl) (van 9,8% voor cohort 2015/'16 tot 10,2% voor cohort 2017/'18) als de beroeps opleidende leerweg (bol) (van 5,2% voor cohort 2015/'16 tot 5,6% voor cohort 2017/'18) sprake van een toename van het aandeel vsv'ers in de laatste drie cohorten. Bij bbl wordt dit vooral veroorzaakt door het bbl niveau 2 (van 9,5% voor cohort 2015/'16 tot 11,4% voor cohort 2017/'18) en het bbl niveau 4 (van 7,9% voor cohort 2015/'16 tot 9,4% voor cohort 2017/'18). Bij de entreeopleiding en niveau 3 van bbl was juist sprake van een daling. Bij het bol is voor zowel niveau 2 (van 8,7% voor cohort 2015/'16 tot 9,0% voor cohort 2017/'18), als niveau 3 (van 4,7% voor cohort 2015/'16 tot 5,4% voor cohort 2017/'18) als niveau 4 (van 3,2% voor cohort 2015/'16 tot 3,8% voor cohort 2017/'18) sprake van een lichte stijging tussen cohorten 2015/'16 en 2017/'18. Bij de entreeopleiding is er juist sprake van een sterke daling van het aandeel vsv'ers. Dit heeft echter weinig invloed op het totale aandeel vsv'ers bij het mbo omdat maar relatief weinig mbo'ers een entreeopleiding volgen.

3.2.6 Aandeel vsv'ers naar bbl niveau, 2013/'14-2017/'18

3.2.7 Aandeel vsv'ers naar bol niveau, 2013/'14-2017/'18

Samenvattend

Vooral bij het mbo neemt het aandeel vsv'ers weer licht toe vanaf cohortjaar 2015/'16. Bij het vo is ook een lichte stijging te zien maar dit is minimaal. Bovendien ligt het aandeel vsv'ers bij het mbo duidelijk hoger en gaat het om absoluut de grootste groep onder de

vsv'ers. De toename van vsv is dus vooral een probleem binnen het mbo. Voor mannen lijkt het aandeel vsv'ers binnen het mbo ook iets sterker toe te nemen dan bij vrouwen. Wat betreft leeftijd laten vooral de leeftijdsgroepen 18 of 19 jaar en 20 tot 23 jaar een stijging zien vanaf cohortjaar 2015/'16. Dit geldt ook voor het vo, hoewel het daar absoluut gezien om maar kleine groepen gaat. Voor het mbo is bij de westerse migratieachtergrond de stijging van het aandeel vsv'ers het sterkst, gevolgd door de Nederlandse achtergrond. Bij de niet-westerse groep blijft dit vrijwel stabiel. Binnen het vo is een lichte stijging in het laatste cohortjaar zichtbaar bij zowel de westerse als niet westerse migratieachtergronden. Wat betreft onderwijssoort zien we binnen het vo voor de groep vmbo 3-4 een afname van het aandeel vsv'ers. De andere drie onderwijssoorten laten wel een lichte stijging zien, waarbij dit vooral opvalt bij de algemene leerjaren/brugklassen bij het laatste cohort. Binnen het mbo is er zowel bij de bbl als bol sprake van een toename van het aandeel vsv'ers in de laatste drie cohortjaren. Zowel bij bbl als bol laat de entreeopleiding een duidelijke daling zien van het aandeel vsv'ers terwijl dit bij andere niveaus bijna allemaal stijgt.

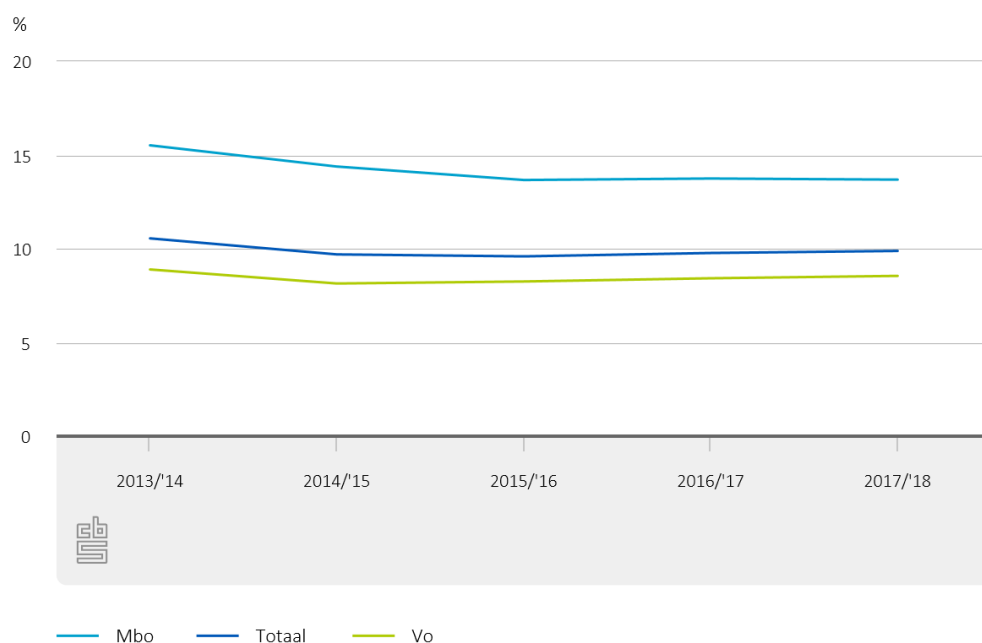
3.3 Ontwikkeling multiproblematiek

Bij de ontwikkelingen van de multiproblematiek over de jaren heen kijken we naar twee verschillende aspecten: 1) het aandeel jongeren met multiproblematiek 2) het gemiddeld aantal problemen per jongere. Het eerste aspect geeft aan of de ontwikkeling van multiproblematiek (zoals in dit onderzoek gedefinieerd) in het algemeen van invloed kan zijn op de toename van het aandeel vsv'ers en het tweede aspect geeft een indicatie of de zwaarte van multiproblematiek een rol kan spelen. Als er een toename is van multiproblematiek vanaf cohortjaar 2015/'16 bij dezelfde subgroepen die ook een toename van het aandeel vsv'ers laten zien dan is het waarschijnlijk dat de toename van multiproblematiek een oorzaak is.

3.3.1 Aandeel met multiproblematiek

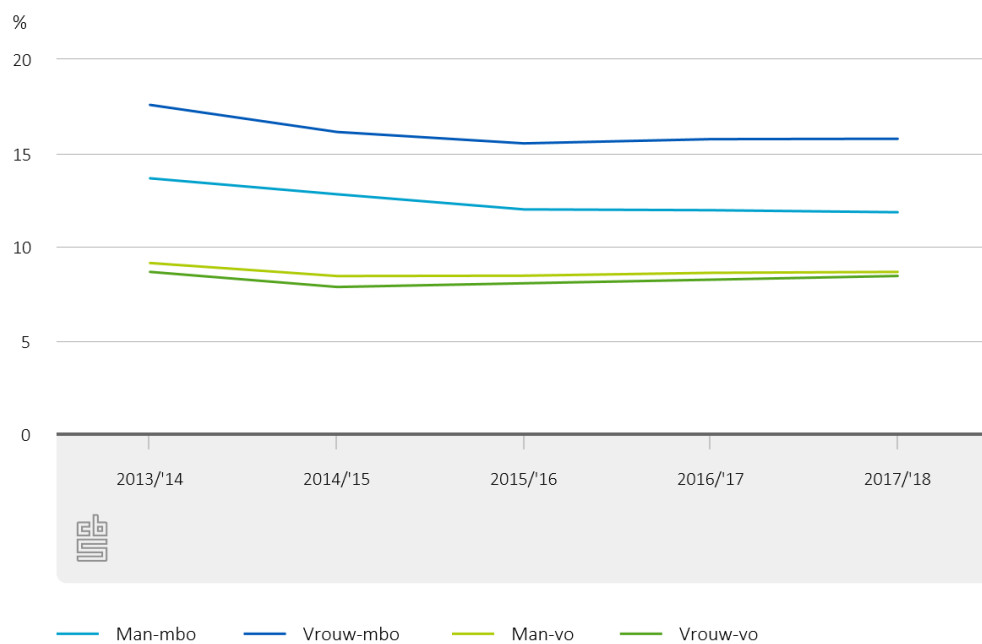
Het aandeel jongeren met multiproblematiek ligt gemiddeld rond de 10%. Dit aandeel ligt hoger bij mbo'ers (14-15%) dan bij de vo'ers (9%). Na een daling tussen cohorten 2013/'14 en 2015/'16 blijft het aandeel mbo'ers met multiproblematiek tussen cohorten 2015/'16 en 2017/'18 stabiel op 13,7%. Bij het vo stijgt het aandeel multiproblematiek licht tussen cohort 2014/'15 (8,1%) en cohort 2017/'18 (8,6%). De ontwikkeling van het aandeel jongeren met multiproblematiek blijft dus op totaal niveau vrij stabiel de laatste drie cohorten.

3.3.1.1 Aandeel multiproblematiek naar hoofdgroepen, 2013/'14-2017/'18

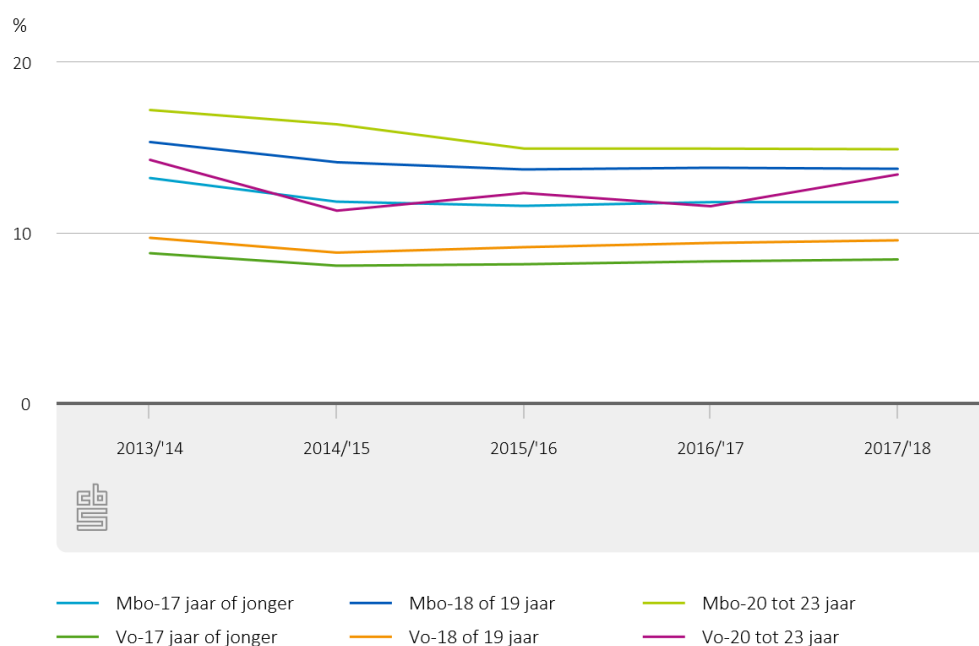
Het aandeel mannen met multiproblematiek is bij het vo net wat hoger dan het aandeel vrouwen. In tegenstelling tot het mbo waar het aandeel vrouwen met multiproblematiek duidelijk hoger is. Opvallend is dat zowel bij het vo (vooral) als mbo het aandeel multiproblematiek bij vrouwen weer licht stijgt de laatste cohortjaren. Terwijl het bij mannen bij het vo redelijk stabiel blijft en bij het mbo zelfs daalt (zie figuur 3.3.1.2).

3.3.1.2 Aandeel multiproblematiek naar geslacht, 2013/'14-2017/'18

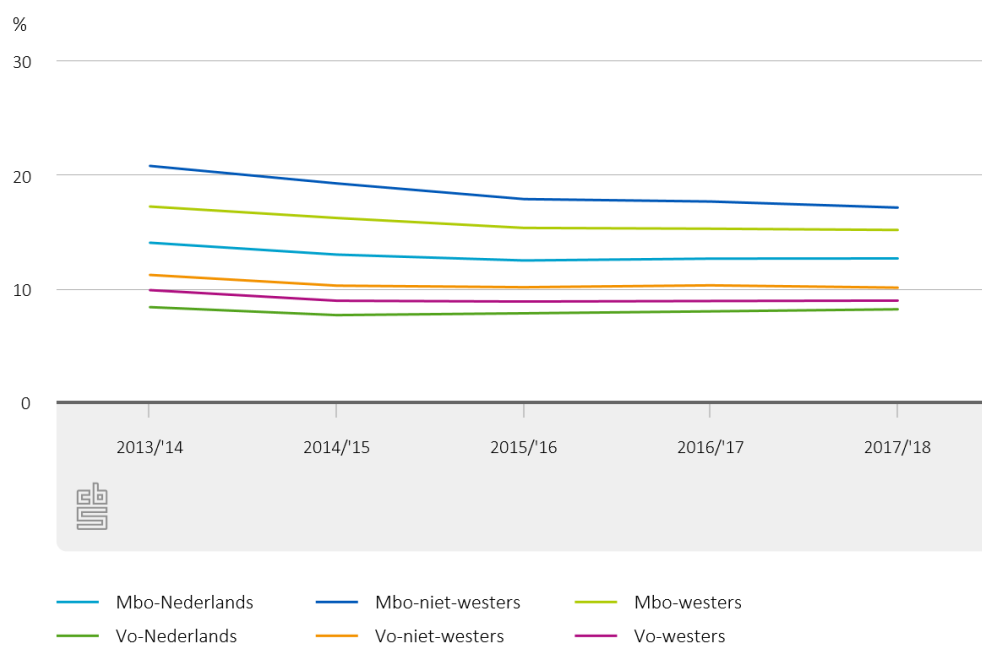
Bij het vo stijgt het aandeel multiproblematiek bij alle leeftijdsgroepen de laatste 4 cohortjaren. Deze stijging is het grootst bij de 20 tot 23 jarigen, deze groep is wel absoluut gezien vrij klein. Bij de grootste groep, die van 17 jaar en jonger, stijgt het aandeel licht (van 8,1% voor cohort 2014/'15 tot 8,4% voor cohort 2017/'18). Bij de 18- en 19-jarigen is dat van 8,8% naar 9,6%. Bij het mbo blijft, na een lichte daling, de laatste 3 cohortjaren het aandeel multiproblematiek bij alle drie de leeftijdsgroepen vrijwel stabiel.

3.3.1.3 Aandeel multiproblematiek naar leeftijd, 2013/'14-2017/'18

Wat betreft migratieachtergrond is bij het vo vooral bij de Nederlandse achtergrond het aandeel multiproblematiek iets toegenomen (van 7,7% voor cohort 2014/'15 tot 8,2% voor cohort 2017/'18) bij de westerse en niet-westerse achtergrond is dit de laatste cohortjaren vrijwel stabiel. Bij het mbo daalt het aandeel leerlingen met multiproblematiek heel licht tussen cohortjaren 2015/'16 en cohortjaren 2017/'18 voor de westerse en niet-westerse achtergrond. Voor de Nederlandse achtergrond blijft het vrijwel stabiel.

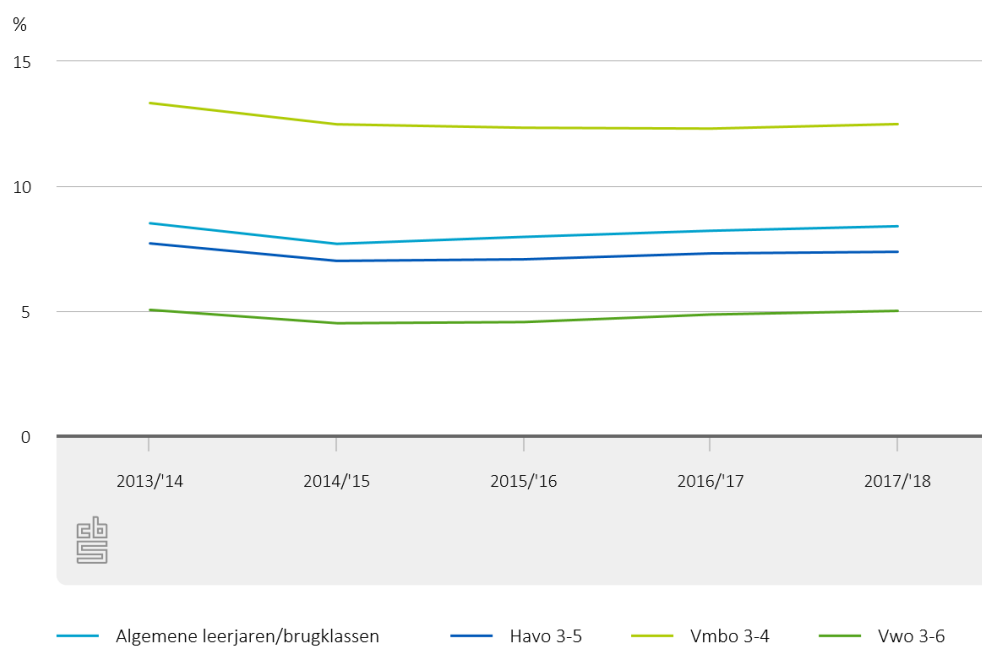
3.3.1.4 Aandeel multiproblematiek naar migratieachtergrond, 2013/'14-2017/'18

Wat betreft onderwijssoort binnen het vo blijft het aandeel multiproblematiek voor de groep Vmbo 3-4 stabiel tussen cohortjaren 2014/'15 en 2017/'18. Dit is wel de onderwijssoort met over alle jaren heen het grootste aandeel multiproblematiek (12-13%). Bij de groepen Algemene leerjaren/brugklassen, Havo 3-5 en Vwo 3-6 is er sprake van een lichte stijging, Algemene leerjaren/brugklassen⁴ het grootst is (van 7,7% in cohort 2014/'15 tot 8,4% in cohort 2017/'18).

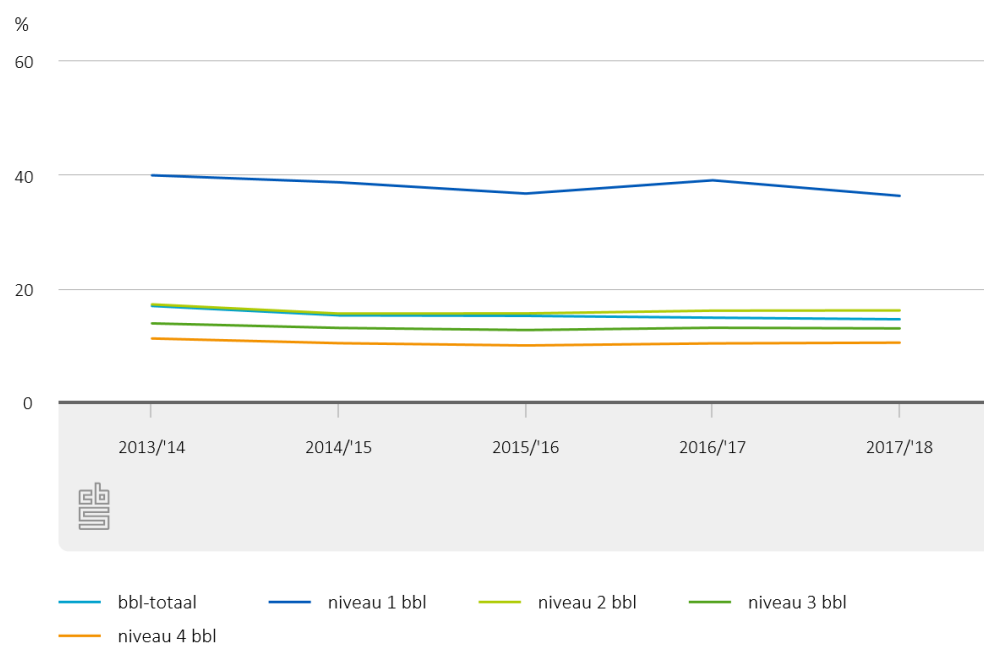
⁴ Leerlingen in een internationale schakelklas (ISK) behoren ook tot deze groep.

3.3.1.5 Aandeel multiproblematiek naar onderwijssoort, 2013/'14-2017/'18

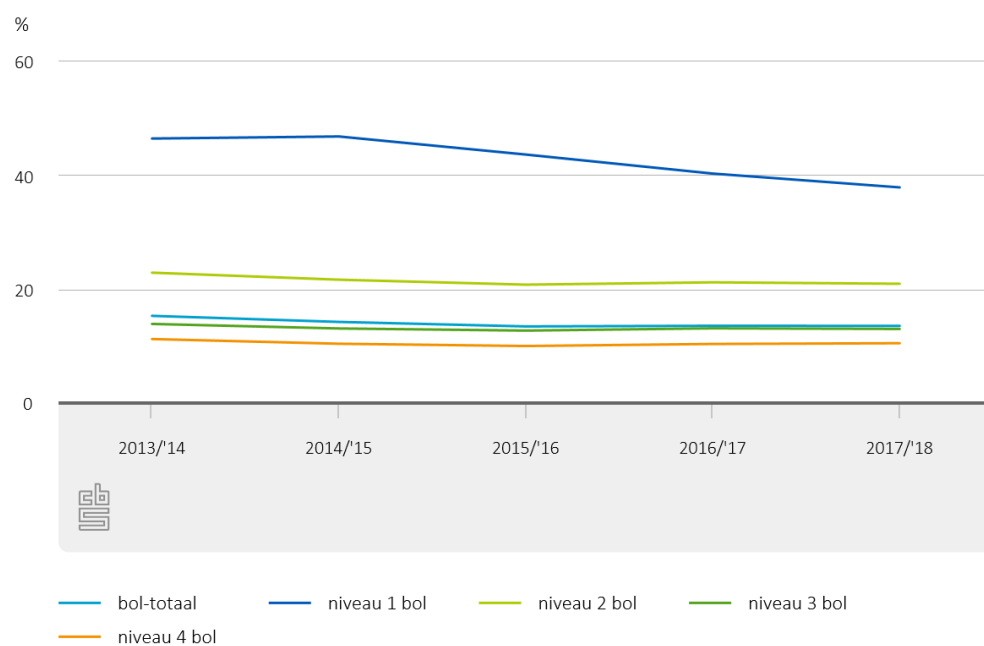

Het aandeel multiproblematiek voor de bbl daalt licht tussen cohortjaren 2014/'15 en 2017/'18 (van 15,3% voor cohort 2014/'15 tot 14,6% voor cohort 2017/'18). Vrijwel alle niveaus laten ook een daling zien of blijven vrijwel stabiel behalve bbl niveau 2 (van 15,6% voor cohort 2014/'15 tot 16,2% voor cohort 2017/'18). Voor de bol geldt dat het aandeel multiproblematiek vrijwel stabiel blijft tussen cohorten 2015/'16 en 2017/'18 (van 13,5% naar 13,6%). Dit geldt eigenlijk ook voor alle onderliggende niveaus. De entreeopleiding (niveau 1) laat wel een flinke daling (van 46,8% voor cohort 2014/'15 tot 37,9% voor cohort 2017/'18) zien maar dat is ook maar een relatief kleine groep.

3.3.1.6 Aandeel multiproblematiek naar bbl niveau, 2013/'14-2017/'18

3.3.1.7 Aandeel multiproblematiek naar bol niveau, 2013/'14-2017/'18

3.3.2 Gemiddeld aantal problemen bij multiproblematiek

Het gemiddeld aantal problemen bij multiproblematiek neemt heel licht af over de vijf cohorten in de meetperiode. Dit geldt zowel voor het vo als mbo.

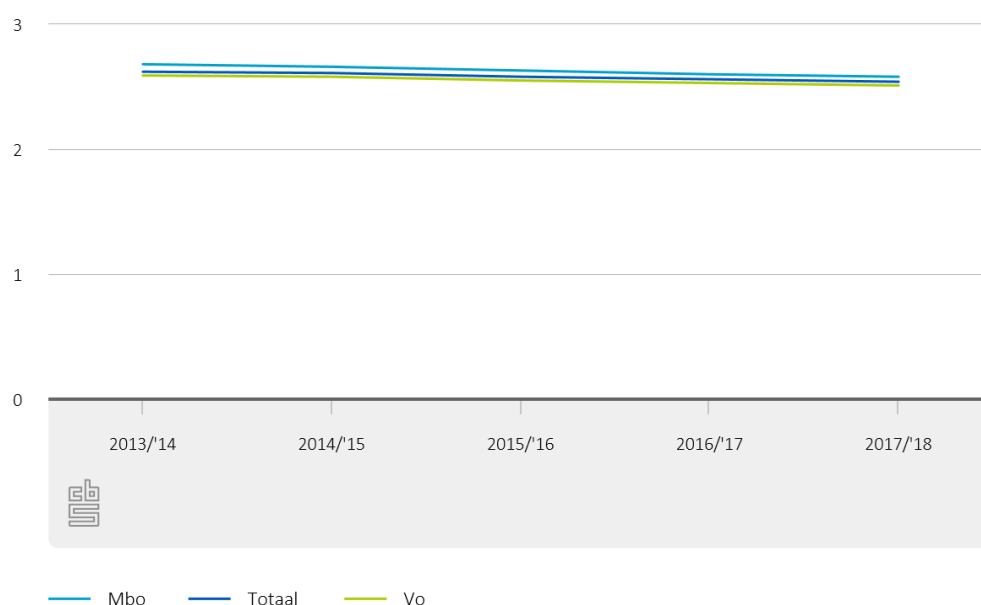
Deze ontwikkeling is vrijwel bij alle onderliggende groepen terug te zien. Enige uitzonderingen zijn (wel absoluut hele kleine groepen):

- Leeftijd 20 tot 23 jaar bij het vo (van gemiddeld 2,4 problemen voor cohort 2015/'16 tot gemiddeld 2,5 problemen voor cohort 2017/'18).
- Leerweg bbl niveau 4 (van gemiddeld 2,4 problemen voor cohort 2015/'16 tot gemiddeld 2,5 problemen voor cohort 2017/'18).

Er is dus geen toename in de zwaarte van de multiproblematiek bij de onderzoekspopulatie. Het is dan ook niet waarschijnlijk dat een toename van de zwaarte van de multiproblematiek een mogelijke oorzaak is van de toename van het aandeel vsv'ers.

3.3.2.1 Gemiddeld aantal problemen naar hoofdgroepen, 2013/'14-2017/'18

Gemiddeld aantal problemen

Samenvattend

Het aandeel jongeren met multiproblematiek ligt gemiddeld rond de 10%. Dit aandeel ligt hoger bij het mbo'ers (14-15%) dan bij de vo'ers (9%). Bij het mbo is dit aandeel de laatste cohortjaren vrijwel stabiel terwijl dit bij het vo licht stijgt. Opvallend is dat zowel bij het vo als mbo het aandeel jongeren met multiproblematiek bij vrouwen weer licht stijgt de laatste cohortjaren. Bij het vo stijgt het aandeel jongeren met multiproblematiek bij alle leeftijdsgroepen vanaf cohort 2014/'15. Bij het mbo blijft, na een lichte daling, de laatste drie cohortjaren het aandeel met multiproblematiek bij alle drie de leeftijdsgroepen stabiel. Wat betreft migratieachtergrond is bij het vo vooral bij de Nederlandse achtergrond het aandeel met multiproblematiek iets toegenomen. Bij het mbo daalt het aandeel leerlingen met multiproblematiek heel licht tussen cohortjaren 2015/'16 en cohortjaren 2017/'18 voor de westerse en niet-westerse achtergrond. Bij de groepen Algemene leerjaren/brugklassen, Havo 3-5 en Vwo 3-6 is er sprake van een lichte stijging,

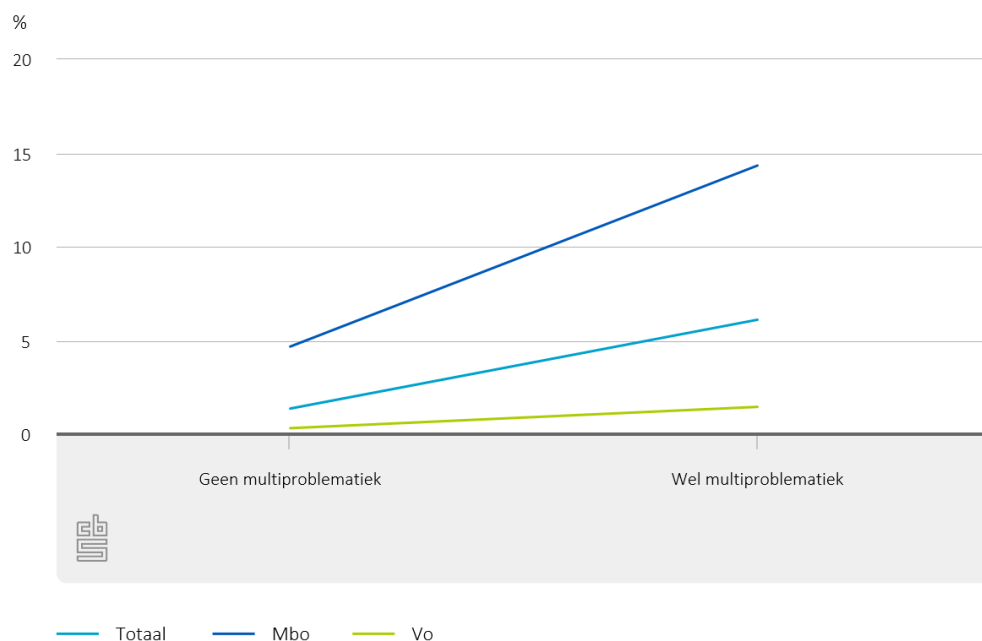
die bij de Algemene leerjaren/brugklassen het grootst is. Het aandeel met multiproblematiek voor de bbl daalt licht tussen cohortjaren 2014/'15 en 2017/'18. Vrijwel alle niveaus laten ook een daling zien of blijven vrijwel stabiel. Voor de bol geldt dat het aandeel multiproblematiek vrijwel stabiel blijft tussen cohorten 2015/'16 en 2017/'18. Alleen (de entreeopleiding (niveau 1) laat wel een duidelijke daling zien maar dat is ook maar een relatief kleine groep. Het gemiddeld aantal problemen bij multiproblematiek neemt heel licht af over de vijf cohorten in de meetperiode. Dit geldt zowel voor het vo als mbo als vrijwel alle onderliggende subgroepen.

3.4 Samenhang vsv en multiproblematiek

In deze stap kijken we naar het verband tussen vsv en multiproblematiek. Hierbij gaat het om de vraag of er überhaupt een verband bestaat, hoe sterk dat verband is en of het verschilt tussen de verschillende subgroepen. Dit staat los van het cohortjaar, het gaat om het verband over alle jaren heen. Het doel van deze analyses is dat, als er zowel een toename is van het aandeel vsv'ers als het aandeel jongeren met multiproblematiek (bij bepaalde subgroepen), we ook willen zien dat er een verband is tussen vsv en multiproblematiek (bij bepaalde subgroepen). Anders is het niet waarschijnlijk dat een toename van multiproblematiek een oorzaak is voor een toename van vsv. Bijvoorbeeld: stel het aandeel vsv'ers en het aandeel multiproblematiek stijgt vanaf cohortjaar 2015/'16 voor de mannen op het vo. Maar het aandeel vsv'ers onder deze groep is niet hoger onder de jongeren met multiproblematiek ten opzichte van jongeren zonder multiproblematiek. Dan is het niet waarschijnlijk dat een toename van multiproblematiek bij deze groep een oorzaak is van de toename van het aandeel vsv'ers.

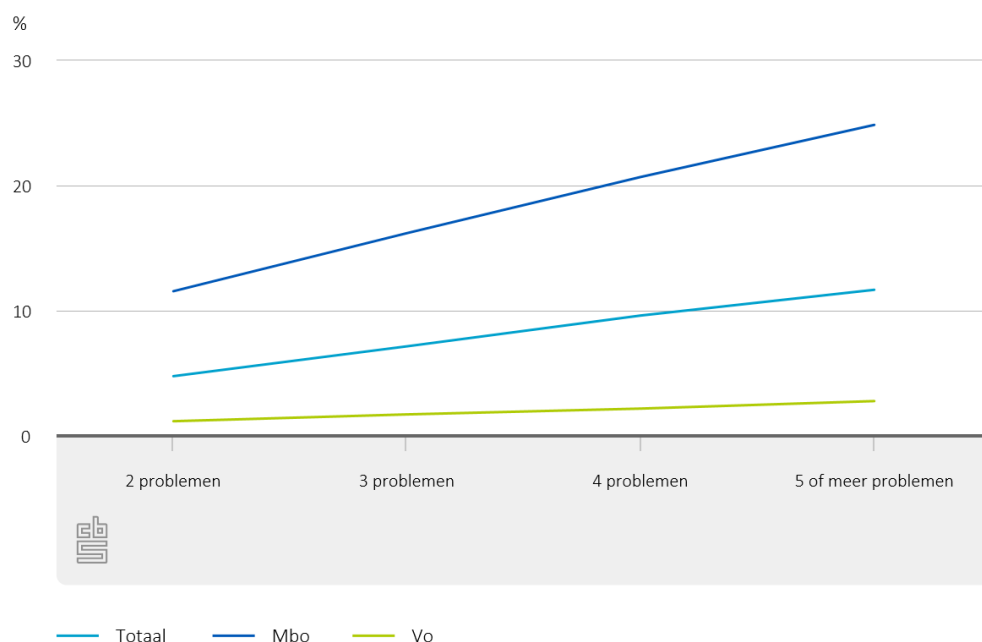
Er lijkt een duidelijk verband te bestaan tussen vsv en multiproblematiek. Voor de totale populatie is het aandeel vsv'ers onder jongeren zonder multiproblematiek 1,4% (gemiddeld voor de vijf cohorten) en voor de jongeren met multiproblematiek 6,1%. Dit verband lijkt ook wat sterker voor mbo'ers (aandeel vsv'ers 4,7% zonder multiproblematiek en 14,4% met multiproblematiek) dan voor vo'ers (aandeel vsv'ers 0,3% zonder multiproblematiek en 1,5% met multiproblematiek).

3.4.1 Aandeel vsv'ers naar multiproblematiek en hoofdgroepen, gemiddelde 2013/'14-2017/'18

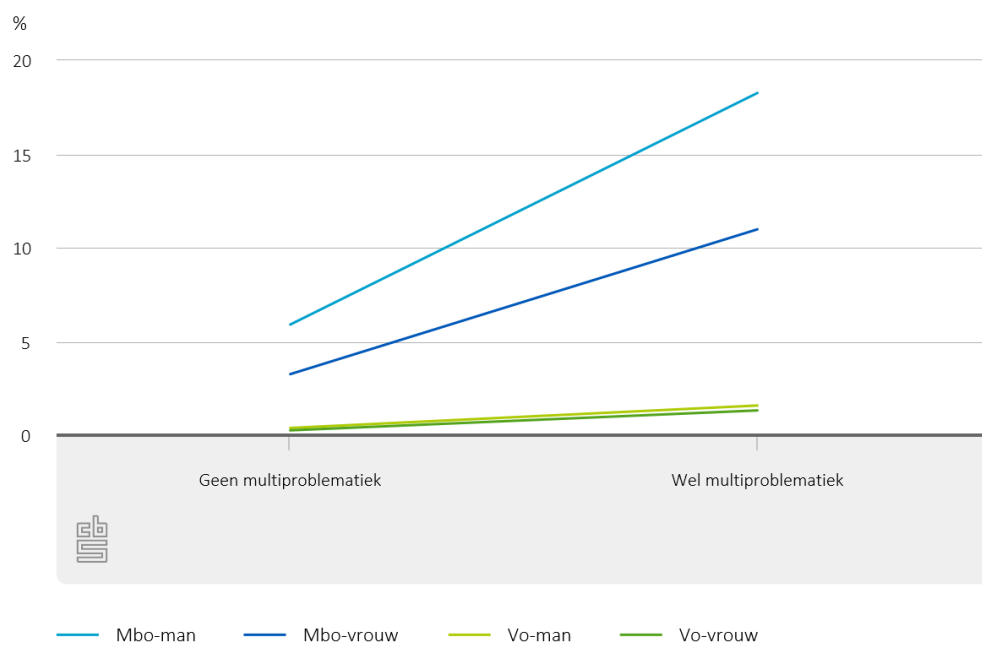
Ook lijkt het aantal problemen een rol te spelen. Het aandeel vsv'ers is voor de totale populatie bij twee problemen 4,8% en dat loopt op tot 11,8% bij vijf of meer problemen.

3.4.2 Aandeel vsv'ers naar aantal problemen en hoofdgroepen, gemiddelde 2013/'14-2017/'18

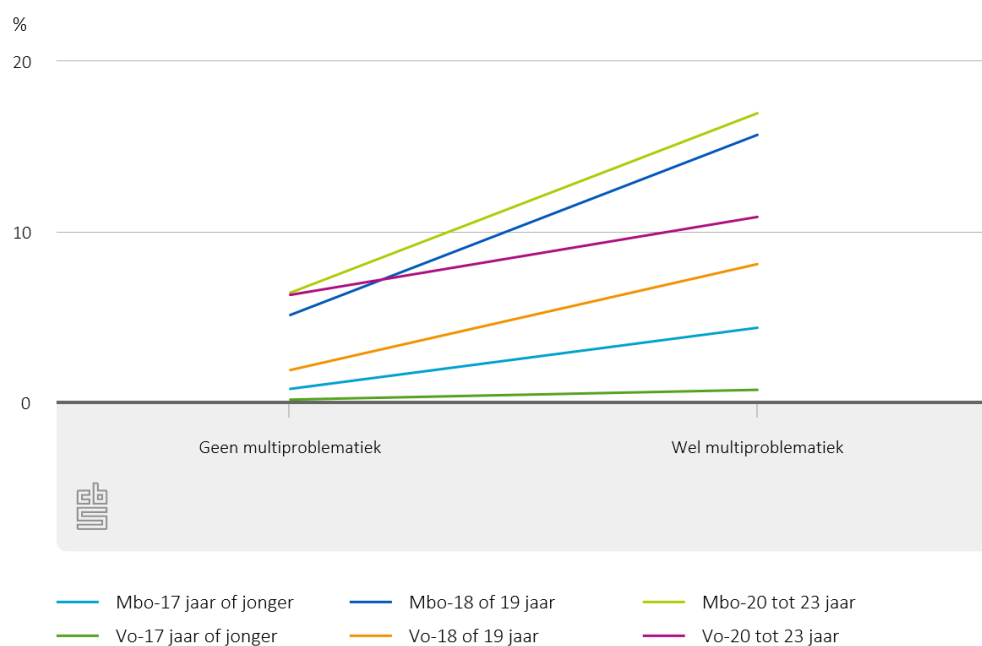
Het verband tussen vsv en multiproblematiek is bij mannen (aandeel vsv'ers 5,9% bij geen multiproblematiek versus 18,3% bij wel multiproblematiek) in het mbo net wat sterker dan bij vrouwen (aandeel vsv'ers 3,3% bij geen multiproblematiek versus 11,0% bij wel multiproblematiek) in het mbo. Het aantal problemen maakt niet zo veel uit. Binnen het vo is er geen verschil in de samenhang tussen VSV en multiproblematiek tussen mannen en vrouwen.

3.4.3 Aandeel vsv'ers naar multiproblematiek en geslacht, gemiddelde 2013/'14-2017/'18

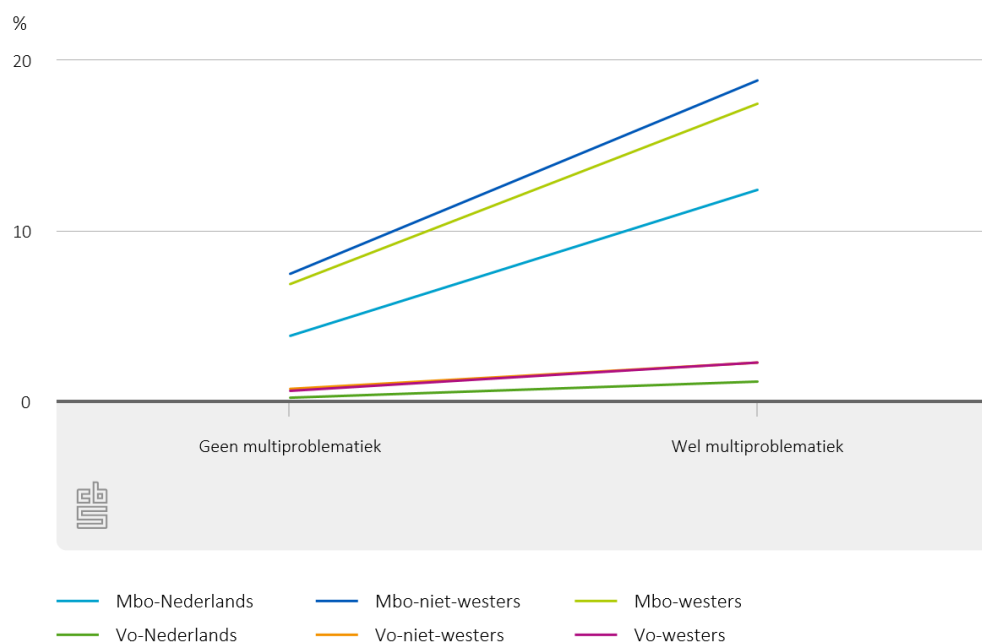
Binnen het mbo is de relatie tussen vsv en multiproblematiek het sterkst bij de leeftijdsgroepen 18 of 19 jaar (aandeel vsv'ers 5,1% bij geen multiproblematiek versus 15,7% bij wel multiproblematiek) en 20 tot 23 jaar (aandeel vsv'ers 6,4% bij geen multiproblematiek versus 17,0% bij wel multiproblematiek). Bij het vo lijkt dit verband het sterkst bij de 18-19 jarigen (aandeel vsv'ers 1,9% bij geen multiproblematiek versus 8,1% bij wel multiproblematiek).

3.4.4 Aandeel vsv'ers naar multiproblematiek en leeftijd, gemiddelde 2013/'14-2017/'18

Er is nauwelijks verschil in het verband tussen vsv en multiproblematiek tussen de verschillende migratieachtergronden, zowel bij het mbo als vo. Bij de westerse en niet-westerse achtergronden lijkt het verband iets sterker maar dat verschil is minimaal.

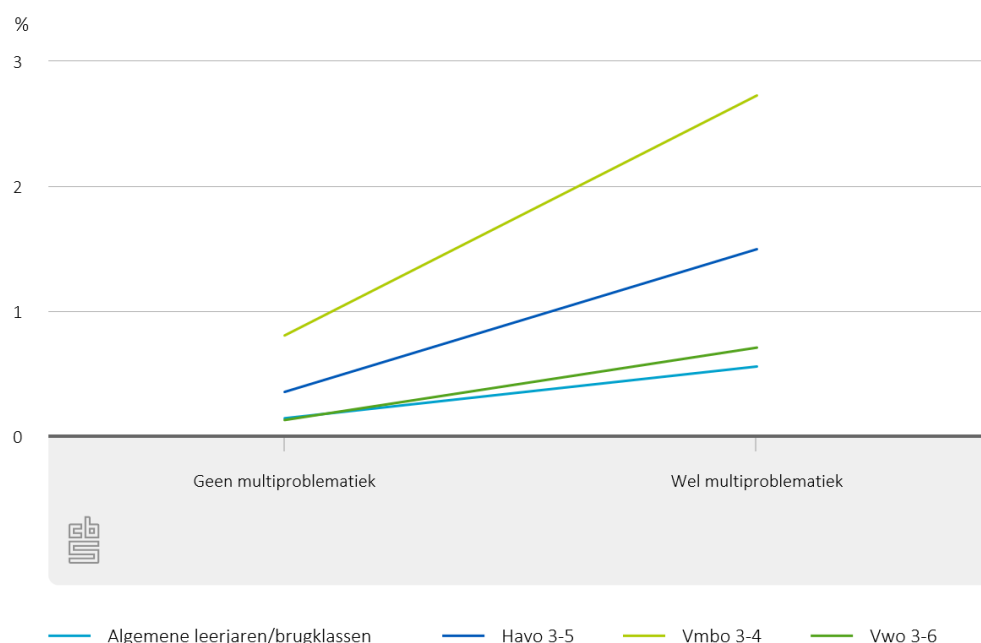
3.4.5 Aandeel vsv'ers naar multiproblematiek en migratieachtergrond, gemiddelde 2013/'14-2017/'18

Binnen het vo is het verband tussen multiproblematiek en vsv het sterkst bij de onderwijssoort Vmbo 3-4 (aandeel vsv'ers 0,8% bij geen multiproblematiek versus 2,7% bij

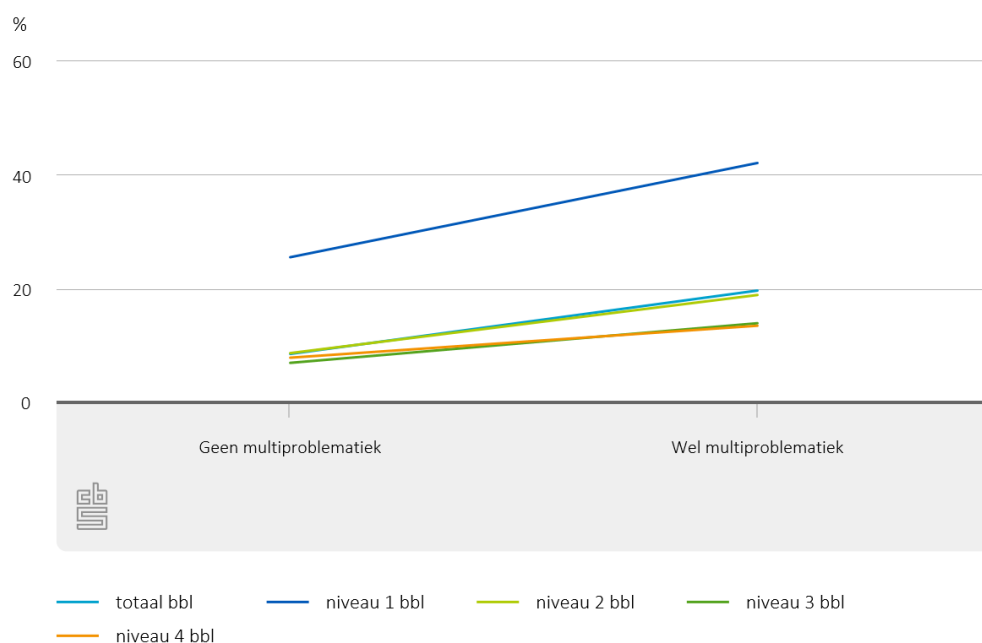
wel multiproblematiek) gevolgd door Havo 3-5 (aandeel vsv'ers 0,4% bij geen multiproblematiek versus 1,5% bij wel multiproblematiek).

3.4.6 Aandeel vsv'ers naar multiproblematiek en onderwijssoort, gemiddelde 2013/'14-2017/'18

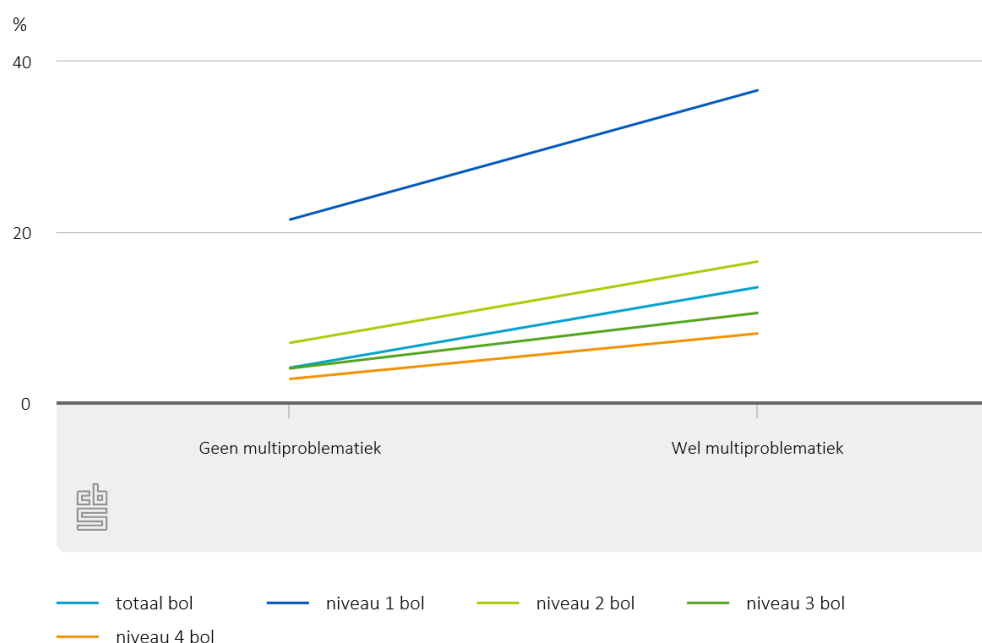

Er is binnen het mbo niet echt verschil tussen de bbl (aandeel vsv'ers 8,5% bij geen multiproblematiek versus 19,7% bij wel multiproblematiek) en bol (aandeel vsv 4,1% bij geen multiproblematiek versus 13,6% bij wel multiproblematiek) in de relatie tussen multiproblematiek en vsv. Binnen zowel de bol (aandeel vsv'ers 21,3% bij geen multiproblematiek versus 36,8% bij wel multiproblematiek) als de bbl (aandeel vsv'ers 25,5% bij geen multiproblematiek versus 42,1% bij wel multiproblematiek) is het verband iets sterker bij de entreeopleiding dan bij de andere niveaus.

3.4.7 Aandeel vsv'ers naar multiproblematiek en bbl niveau, gemiddelde 2013/'14-2017/'18

3.4.8 Aandeel vsv'ers naar multiproblematiek en bol niveau, gemiddelde 2013/'14-2017/'18

Aantal vsv'ers met multiproblematiek

Bij de resultaten ligt de focus op het beschrijven van het *aandeel* vsv'ers bij jongeren met en zonder multiproblematiek bij de verschillende subgroepen. Niet elke groep is echter even groot en heeft een even grote invloed op het totale aandeel vsv'ers. Zo is het aantal vsv'ers in het laatste schooljaar (2017/'18) het vo met 4,3 duizend en stuk lager dan in het mbo waar het om ruim 20 duizend leerlingen gaat. Zie ook Bijlage Tabellenset.

Samenvattend

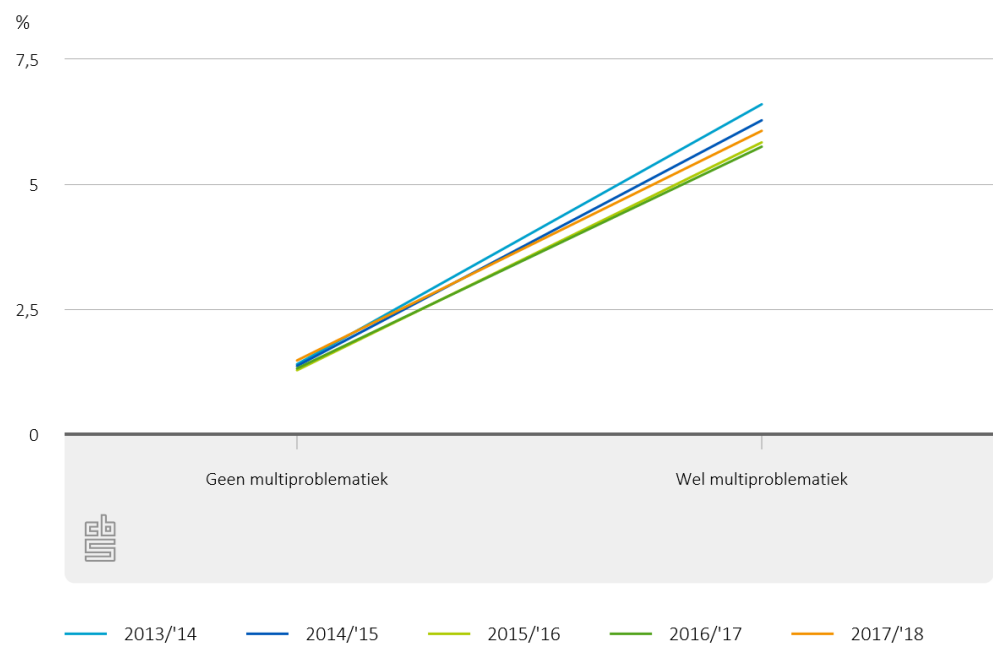
Er lijkt een duidelijk verband te bestaan tussen vsv en multiproblematiek. Voor de totale populatie is het aandeel vsv'ers onder jongeren zonder multiproblematiek 1,4% (gemiddeld voor de vijf cohorten) en voor de jongeren met multiproblematiek 6,1%. Dit verband is wat sterker voor mbo'ers dan voor vo'ers. Ook bij mannen is dit wat sterker, vooral binnen het mbo. Binnen het mbo is de relatie tussen vsv en multiproblematiek het sterkst bij de leeftijdsgroepen 18 of 19 jaar en 20 tot 23 jaar. Bij het vo lijkt dit verband het sterkst bij de 18-19 jarigen. Er is nauwelijks verschil in het verband tussen vsv en multiproblematiek tussen de verschillende migratieachtergronden, zowel bij het mbo als vo. Binnen het vo is het verband tussen multiproblematiek en vsv het sterkst bij de onderwijssoort Vmbo 3-4 gevolgd door Havo 3-5. Er is binnen het mbo niet echt verschil tussen de bbl en bol leerweg in de relatie tussen multiproblematiek en vsv. Bij beide leerwegen is dit verband het sterkst bij de entreeopleiding. Zowel bij het vo als het mbo lijkt het er dus op dat het verband tussen vsv en multiproblematiek wat sterker is bij de 'lagere' niveaus.

3.5 Ontwikkeling verband vsv en multiproblematiek

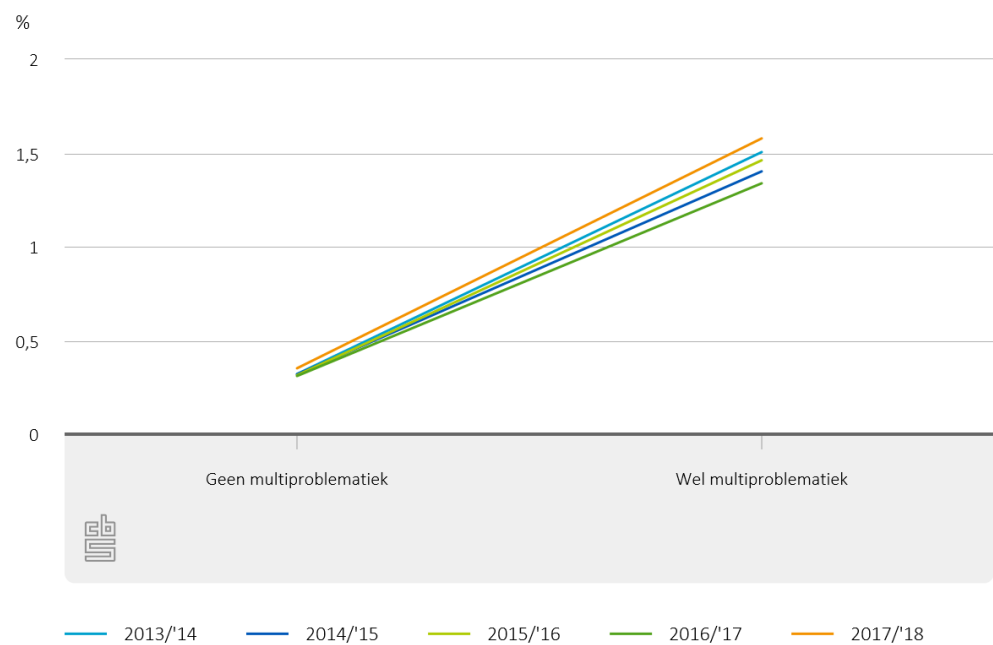
In deze paragraaf kijken we naar de ontwikkeling van het verband tussen vsv en multiproblematiek over de jaren heen. Het is mogelijk dat er wel een samenhang is tussen multiproblematiek en vsv maar dat er geen toename is van multiproblematiek (stap 2). Dan nog zou multiproblematiek een rol kunnen spelen bij de toename van vsv doordat het verband tussen multiproblematiek en vsv sterker is geworden over de jaren heen. Daarom is het relevant dit ook te onderzoeken.

Het algemene beeld is niet dat het verband tussen vsv en multiproblematiek sterker wordt over de jaren heen. Bij het mbo is het juist zo dat dit verband (lijn steiler) net iets sterker is in de eerste twee cohorten (2013/'14 en 2014/'15). Bij het vo lijkt het erop dat in het laatste cohort jaar dit verband iets sterker is (aandeel vsv'ers bij geen multiproblematiek 0,4% versus 1,6% bij wel multiproblematiek in cohort 2017/'18).

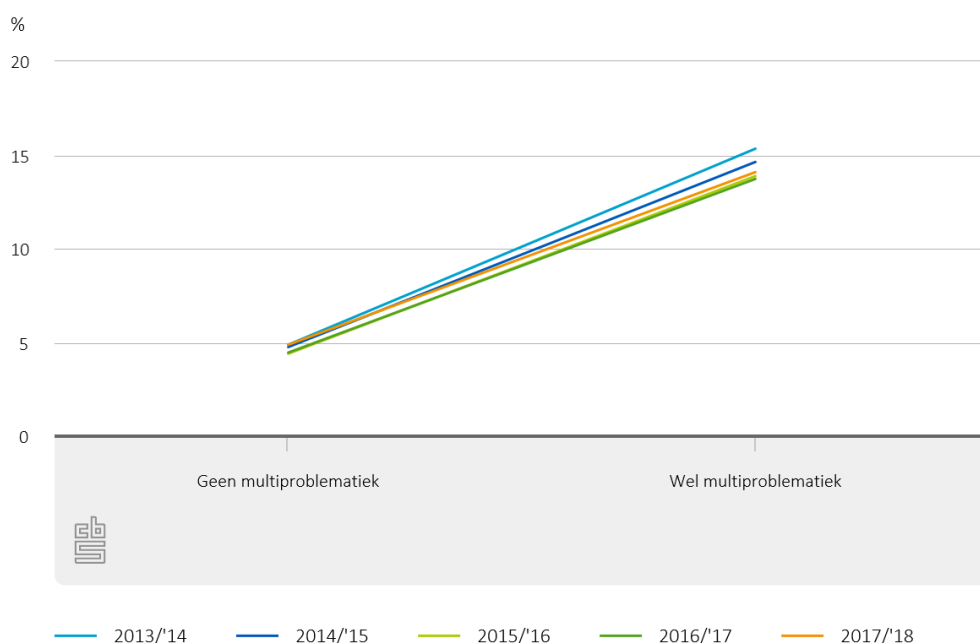
3.5.1 Aandeel vsv'ers naar multiproblematiek en cohortjaar, totaal

3.5.2 Aandeel vsv'ers naar multiproblematiek en cohortjaar, vo

3.5.3 Aandeel vsv'ers naar multiproblematiek en cohortjaar, mbo

Voor de meeste subgroepen die in dit onderzoek zijn bekeken geldt ook dat het verband tussen vsv en multiproblematiek niet veel veranderd over de jaren heen. Enkele uitzonderingen op deze regel spelen zich vooral af binnen het vo:

- Wat betreft leeftijd zie je dat in het vo vooral bij de 18-19 jarigen het verband in het laatste cohortjaar het sterkst is (aandeel vsv'ers bij geen multiproblematiek 2,3% versus 9,7% bij wel multiproblematiek in cohort 2017/'18).
- Wat betreft migratieachtergrond is bij het vo zowel bij de westerse als niet-westerse leerlingen in het laatste cohortjaar het verband tussen VSV en multiproblematiek het sterkst. Voor cohortjaar 2016/'17 lijkt het verband juist minder sterk.
- Binnen de onderwijssoorten is er vooral bij de algemene leerjaren/brugklassen een sterke toename in het verband tussen VSV en multiproblematiek in het laatste cohortjaar (aandeel vsv'ers bij geen multiproblematiek 0,2% versus 0,9% bij wel multiproblematiek in cohort 2017/'18). Bij de havisten en vwo'ers is niet zoveel verschil te zien tussen de cohortjaren en bij de vmbo'ers lijkt het verband juist sterker in de eerste cohortjaren.
- Op enkele uitzonderingen lijkt er binnen de verschillende leerwegen en niveaus van het mbo geen toename te zijn in de sterkte van het verband tussen vsv en multiproblematiek over de cohortjaren heen. Bij de entreeopleiding (niveau 1) lijkt het juist af te nemen. Alleen bij niveau 3 bol en niveau 4 bbl (wel absoluut kleine groep) lijkt het verband in de laatste cohortjaren iets sterker.

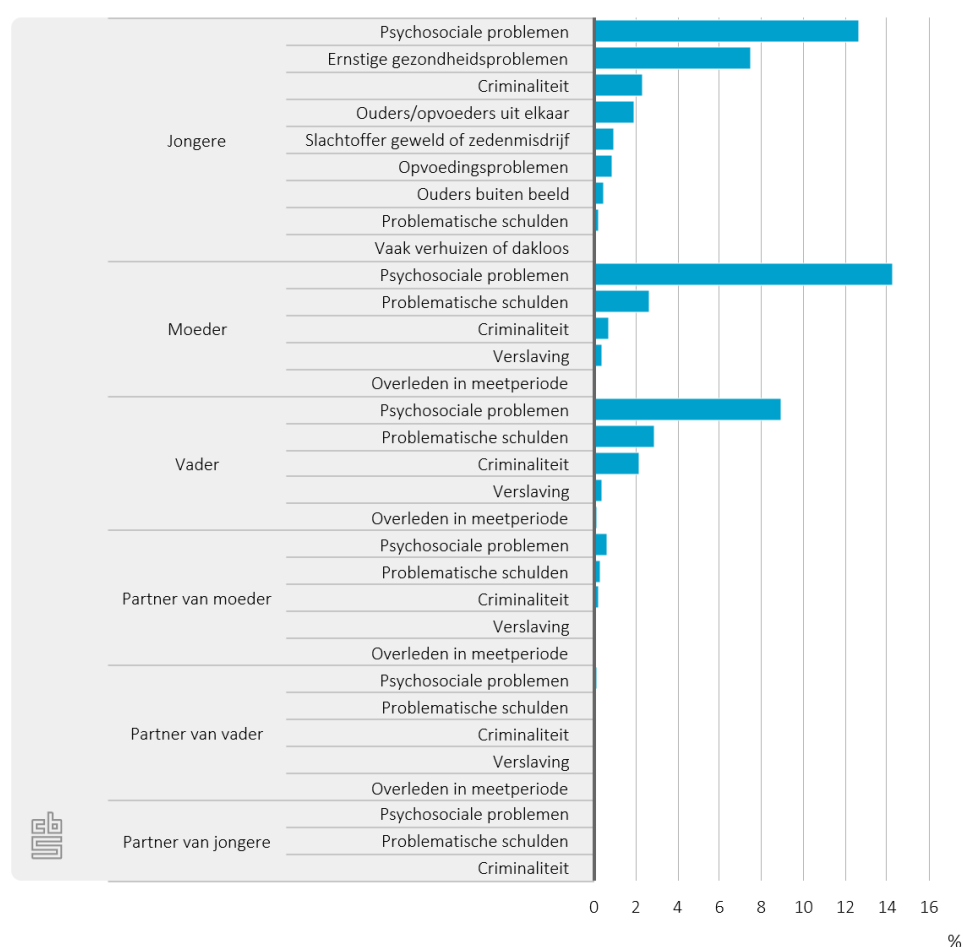
3.6 Specifieke problemen

In deze paragraaf geven we een beeld van hoe vaak de specifieke problemen die ten grondslag liggen aan de multiproblematiek voorkomen en wat de ontwikkeling is van deze problemen. Dit doen we voor de hele populatie, dat wil zeggen alle jongeren zonder startkwalificatie die aan het begin van het schooljaar op het vo en mbo staan ingeschreven voor de verschillende jaren. De gemiddelde prevalenties die hieronder worden weergegeven

beslaan alleen de problemen van personen die daadwerkelijk worden meegeteld tijdens het bepalen van multiproblematiek bij de jongere. Zie paragraaf 2.3.2 voor meer informatie.

Figuur 3.6.1 laat de gemiddelde prevalentie over alle jaren heen zien voor de specifieke problemen. Hierbij valt op dat psychosociale problemen⁵, zowel bij de jongere (13%), als moeder (14%) als vader (9%), duidelijk het vaakst voorkomen. Ook ernstige gezondheidsproblemen bij de jongere (8%), problematische schulden van de moeder (3%) of vader (3%), criminaliteit van de jongere (2%) en vader (2%) en het uit elkaar gaan van de ouders (2%) zijn regelmatig aanwezig. De overige problemen komen maar bij minder dan één procent van de populatie voor en zijn dus relatief zeldzaam.

3.6.1 Gemiddelde prevalentie specifieke problemen, 2013-2017

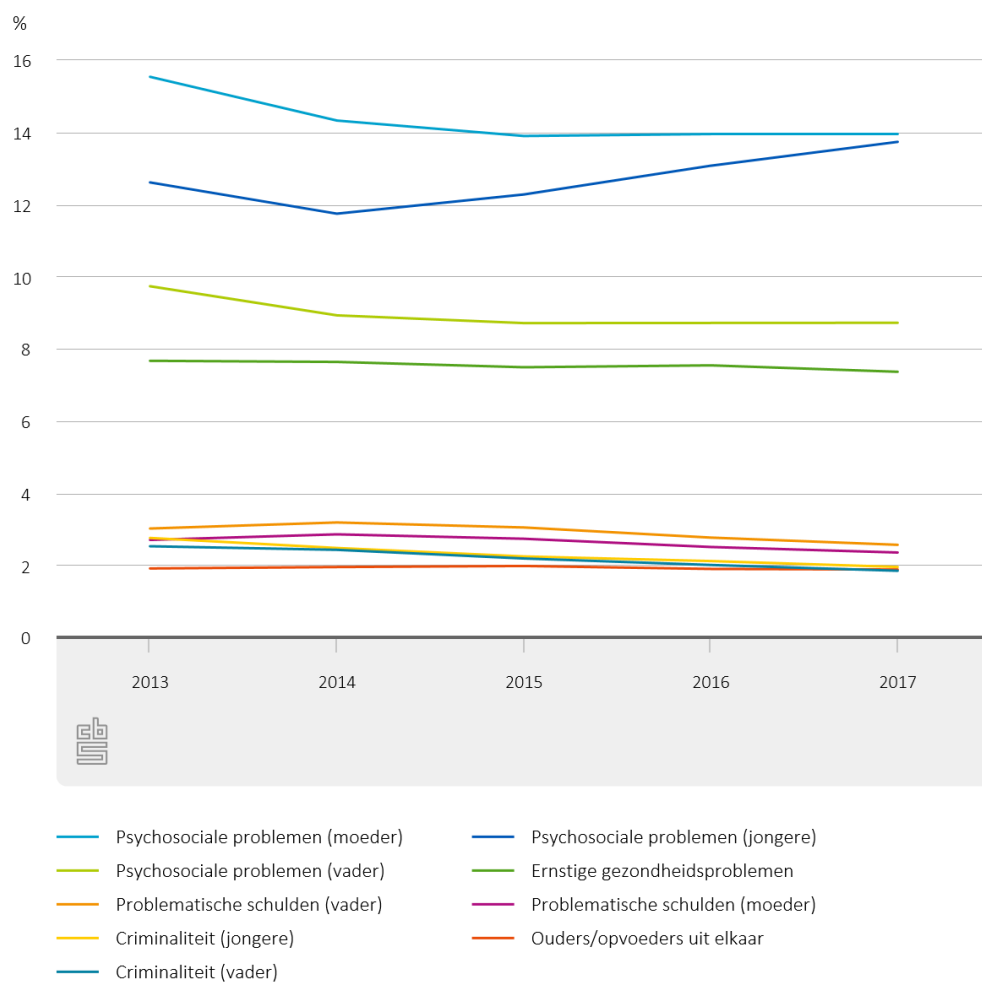

Voor de problemen die gemiddeld bij meer dan één procent van de populatie voorkomen is in figuur 3.6.2 de ontwikkeling in kaart gebracht. Een opvallende ontwikkeling is die van psychosociale problemen bij jongeren. Als een van de weinige problemen neemt dit probleem toe vanaf 2014. Bovendien is dit het probleem dat het vaakst voorkomt en heeft het hierdoor ook relatief grote invloed op de ontwikkeling van multiproblematiek in het

⁵ Psychische/psychiatrische problemen of verstandelijke beperking

algemeen. De prevalentie van psychosociale problemen bij beide ouders blijft vrijwel gelijk vanaf 2014. Hetzelfde geldt voor de ernstige gezondheidsproblemen bij de jongeren en het uit elkaar gaan van de ouders. Het aandeel problemen met betrekking tot schulden en criminaliteit daalt licht vanaf 2014. Samenvattend is de ontwikkeling van de problemen die ten grondslag liggen aan de multiproblematiek vrij stabiel over de jaren heen.

3.6.2 Ontwikkeling meest voorkomende problemen, 2013-2017

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

De belangrijkste onderzoeksvraag die we in dit onderzoek wilden beantwoorden is of een toename in multiproblematiek een oorzaak is van de toename van het aandeel vsv'ers. Met de uitkomsten van dit onderzoek kunnen we dit niet aantonen. Om dit te kunnen aantonen zou de verwachting zijn dat net zoals het aandeel vsv'ers het aandeel jongeren met multiproblematiek vanaf cohortjaar 2015/'16 zou toenemen. Dit is echter, op enkele uitzonderingen bij kleine subgroepen na, niet het geval. Vooral bij het mbo is er vanaf cohortjaar 2015/'16 een toename van het aandeel vsv'ers zichtbaar, maar bij de mbo'ers is het aandeel mbo'ers met multiproblematiek vanaf 2015/'16 vrijwel stabiel. Binnen het vo is er voor de onderwijssoorten algemene leerjaren/brugklassen, havo 3-5 en vwo 3-6 sprake van zowel een heel kleine toename van het aandeel vsv'ers als een heel kleine toename van het aandeel jongeren met multiproblematiek vanaf cohortjaar 2014/'15. Echter het gaat hier om vrij kleine aantallen en het aandeel vsv'ers is bij deze groepen sowieso al vrij laag (onder de 0,5%). Iets op basis van deze kleine toenamen concluderen zou daarom ook voorbarig zijn. De aanname was dat vooral bij het mbo een toename van multiproblematiek de oorzaak zou kunnen zijn van de toename van het aandeel vsv'ers omdat vsv bij het mbo een veel grotere rol speelt dan bij het vo. Dit is echter niet het geval.

Wel geven de uitkomsten van dit onderzoek enkele andere interessante inzichten. Het geeft een beeld van de ontwikkeling van het aandeel vsv'ers en multiproblematiek voor de periode 2013-2018 voor de verschillende subgroepen. Zo is het aandeel mannen met multiproblematiek bij het vo net wat hoger dan het aandeel bij vrouwen. In het mbo is het aandeel vrouwen met multiproblematiek duidelijk hoger dan bij mannen. Opvallend is dat zowel bij het vo (vooral) als mbo het aandeel multiproblematiek bij vrouwen, in de laatste cohortjaren weer licht stijgt. Bij de mannen in het vo is dit redelijk stabiel en in het mbo daalt dit zelfs. Een andere interessante uitkomst is dat het aandeel multiproblematiek bij jongeren in het vo met een Nederlandse achtergrond iets is toegenomen en bij jongeren met een migratieachtergrond is dit stabiel. Bij het mbo daalt het aandeel multiproblematiek voor jongeren met een migratieachtergrond licht, voor jongeren met een Nederlandse achtergrond is dit stabiel.

Een belangrijke conclusie uit dit onderzoek is dat er, over de hele meetperiode heen, een duidelijk verband tussen multiproblematiek en vsv is. Het aandeel vsv'ers is veel hoger (4 keer) hoger bij jongeren met multiproblematiek dan bij jongeren zonder multiproblematiek. Daarnaast is dit verband voor sommige subgroepen sterker dan voor anderen. Zo bleek vooral bij het mbo, de mannen en de 18 of 19 jarigen het verband tussen een groter aandeel vsv'ers en toename van het aantal problemen, sterk aanwezig. Bij vrouwen op het mbo is dit verband ook aanwezig maar duidelijk minder sterk dan bij de mannen. Hoewel bleek dat vrouwen op het mbo relatief vaker multiproblematiek hebben dan mannen, bleek het aandeel vsv'ers in deze groep juist lager te zijn. Wellicht heeft dit te maken met dat vrouwen sneller hulp zoeken voor hun problemen en daardoor eerder in de CBS-registers voorkomen.

Daarnaast zijn er enkele aandachtspunten in de onderzoeksopzet die reden kunnen zijn dat er geen verband is aangetoond tussen de toename van vsv en de toename van multiproblematiek. De eerste is dat het meten van de problemen onderliggend aan de multiproblematiek is gebeurd op basis van registraties. Administratieve en beleidsmatige wijzigingen leiden regelmatig tot een trendbreuk in registraties. Zo zijn de stelselwijzigingen binnen het sociaal domein die vanaf 2015 zijn ingevoerd van invloed geweest op verschillende registraties op het gebied van vooral langdurige zorg en jeugdzorg. Er is bij de keuze en de afbakening van de problemen hier zoveel mogelijk rekening mee gehouden maar het is niet uit te sluiten dat dit effect kan hebben. Een tweede mogelijke reden is de beschrijvende aard van het onderzoek. Het onderzoek is wel zodanig opgezet dat als er een verband is tussen de toename van multiproblematiek en de toename van vsv dit hoogstwaarschijnlijk in de resultaten zichtbaar zou zijn. Eventueel kan in vervolgonderzoek dit door middel van regressie-analyses nog nader onderzocht worden.

4.2 Aanbevelingen

Dat er een duidelijk verband is tussen vsv en multiproblematiek ongeacht de ontwikkeling over de tijd, kan aanknopingspunten geven voor de aanpak van vsv. Als multiproblematiek wordt verminderd of de zwaarte ervan, dan zal waarschijnlijk het aandeel vsv'ers ook afnemen. En omdat dit verband niet voor elke subgroep uit dit onderzoek even sterk is geeft het ook richting voor welke doelgroep dit het meest effectief kan zijn.

Ook kan er in vervolgonderzoek verder worden ingezoomd op de specifieke problemen die ten grondslag liggen aan de multiproblematiek. De focus in dit onderzoek lag op het meten van multiproblematiek in het algemeen, er is niet gekeken naar het verband tussen specifieke problemen en vsv. Voor het definiëren van multiproblematiek hebben we verschillende problemen binnen de thema's gezondheid en opvoeding, criminaliteit, financiële situatie en demografie geïdentificeerd. Deze data ligt dus grotendeels al klaar om verder geanalyseerd te worden in relatie tot het aandeel vsv'ers. Wellicht is de toename van specifieke problemen bij jongeren de oorzaak van de toename van het aandeel vsv'ers. Zo zou er verder gekeken kunnen worden naar het probleem 'psychosociale problemen'⁶ omdat dat probleem het vaakst voorkwam bij de jongeren en hun ouders.

⁶ Psychische/psychiatrische problemen of verstandelijke beperking

5. Onderzoeksbeschrijving

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de invulling van begrippen van het onderzoek. In eerste instantie wordt uitgelegd wat precies de populatie ingeschrevenen is (5.2) en de kenmerken van deze populatie (5.3). Vervolgens wordt ingegaan op hoe gezinsleden in het onderzoek zijn vastgesteld (5.4) en uitgelegd hoe zij aan de hand van een aantal indicatoren meegerekend worden voor het bepalen van multiproblematiek (5.5) bij de jongeren. In paragraaf 5.6 wordt ieder probleem omschreven aan de hand van de indicatoren die daaraan ten grondslag liggen en wordt er aangegeven voor welk gezinslid het probleem is gemeten. In paragraaf 5.7 worden de aandachtspunten bij de cijfers besproken. Bij de afsluiting van dit hoofdstuk wordt er een bronverwijzing (5.8) weergegeven. Alle gebruikte bestanden waren al bij het CBS aanwezig afgezien van het populatiebestand van DUO.

5.2 Startpopulatie en voortijdig schoolverlaters

Voor onze startpopulaties ingeschrevenen in het onderwijs en voortijdige schoolverlaters zijn de definities van DUO gebruikt. Het bestand van DUO bestaat uit ingeschrevenen in het voortgezet onderwijs (vo), het middelbaar beroeps onderwijs (mbo) en het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) jonger dan 22 jaar op 1 oktober van het schooljaar⁷ ongeacht of zij al een startkwalificatie hebben gehaald. De vo-leerlingen die zijn uitbesteed aan vavo vallen onder vo. Het gaat hier alleen om ingeschrevenen in het bekostigd onderwijs, inclusief niet bekostigde inschrijvingen en examendeelnemers in het mbo. De ingeschrevenen moeten volgens BRON woonachtig zijn in Nederland op 1 oktober van het schooljaar en één jaar later. Alle nieuwkomers die korter dan een jaar in Nederland zijn zitten niet in het bestand. Ingeschrevenen in vso, pro en niet-bekostigde internationale scholen of instellingen op 1 oktober van het schooljaar zijn niet opgenomen in het bestand van DUO. Tevens zijn leerlingen die één jaar na 1 oktober van het schooljaar een vrijstelling van de leerplichtwet hebben niet opgenomen.

DUO rekent alle ingeschreven op 1 oktober van het schooljaar die één jaar later niet in het onderwijs zitten en geen startkwalificatie hebben als vsv'er. Zowel diploma's op ten minste havo-, vwo- of mbo 2-niveau bij bekostigde als niet-bekostigde instellingen worden als startkwalificatie gerekend.

Doorstromers naar niet-bekostigd onderwijs worden niet als vsv'ers gezien. Ook worden personen die een opleiding bij politie of defensie gaan volgen, personen die voor 31 december van het schooljaar alsnog een startkwalificatie halen en personen met een mbo entree-diploma die een baan van 12 uur of meer hebben niet als vsv'er gezien.

In dit onderzoek hanteren wij tevens deze nadere afbakeningen:

⁷ cohortjaar

- Alleen inschrijvingen aan het voortgezet onderwijs (vo) en middelbaar beroepsonderwijs (mbo) worden meegeteld. Inschrijvingen aan het voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo) worden uitgesloten.
- Ingeschreven moeten op 1 januari van het jaar waarin de problemen worden gemeten in de BRP als ingezetenen staan (bv. bij cohort 2013/'14 is dat 1 januari 2013).
- Ingeschreven mogen geen startkwalificatie hebben op 1 oktober van het schooljaar

De populatie is volledig bepaald met het bestand van DUO, behalve de afbakening aangaande het wel/niet ingezet zijn op 1 januari. Dat laatste is gedaan met het BRP. Door nadere afbakening wordt de startpopulatie dus kleiner waardoor het aandeel voortijdige schoolverlaters hoger of lager kan worden (zie paragraaf 2.5.1).

5.3 Onderwijskenmerken en persoonskenmerken

Voor de populaties en onderwijskenmerken hebben wij gebruik gemaakt van een bestand aangeleverd door DUO. Hier zaten de volgende variabelen en waarden in:

VSV3CAT

VSV, DOOR IN ONDERWIJS OF UIT ONDERWIJS MET STARTKWALIFICATIE

- 1 Voortijdig schoolverlater (vsv)
- 2 Niet vsv: door in onderwijs
- 3 Niet vsv: uit onderwijs met startkwal.

BESTEMT1

- 1 doorstroom naar so
- 2 doorstroom naar vo
- 3 doorstroom naar mbo
- 4 doorstroom naar ve
- 5 doorstroom naar ho
- 6 doorstroom naar overig onderwijs
- 7 schoolverlater met sk
- 8 vsv met vmbo dipl
- 9 vsv met mbo1 dipl
- 10 vsv zonder diploma

Een persoon kan een waarde hebben op ELEMENTT0 én CREBOT0 als de persoon in vo/vavo en mbo is ingeschreven op T=0.

ELEMENTT0

Element-code vd inschr. in vo of vavo op 1 okt T=0 waarmee kenmerken zijn bepaald

- XXXX (geldige element-code)
9999 Nvt, want geen vo en geen vavo

CREBOT0

Crebo-code vd inschrijving in mbo op 1 okt T=0 waarmee kenmerken zijn bepaald

- XXXXX (geldige Crebo-code)
99999 Nvt, want geen mbo

ONDERWIJSSECTOR

Sector waar persoon is ingedeeld

- 1 mbo
- 2 vavo (exclusief vavo bekostigd door vo)
- 3 vo (inclusief vavo bekostigd door vo)

Voor de variabelen VOVAVOONDSOORT tot en met MBOSECTOR geldt dat een persoon daarop alleen een waarde heeft als de persoon bij de betreffende sector is ingedeeld. Als we frequenties uitdraaien van deze variabelen komen we precies uit op de aantallen die zijn gepubliceerd.

VOVAVOONDSOORT

- 1 Algemene leerjaren/brugklassen
- 2 Vmbo
- 3 Havo
- 4 Vwo
- 5 Vavo-vmbo
- 6 Vavo-havo
- 7 Vavo-vwo
- 9 nvt, mbo

VOLEERJAAR

- 1 Leerjaar 1
- 2 Leerjaar 2
- 3 Leerjaar 3
- 4 Leerjaar 4
- 5 Leerjaar 5
- 6 Leerjaar 6
- 9 nvt, mbo of vavo

MBOLEERWEG

- 1 BOL (voltijd en deeltijd)
- 2 BBL
- 3 Extranei
- 9 nvt, vo of vavo

MBONIVEAU

- 1 Entree
- 2 Niveau 2
- 3 Niveau 3
- 4 Niveau 4
- 9 nvt, vo of vavo

MBOSECTOR

- 1 Landbouw
- 2 Economie
- 3 Techniek
- 4 Zorg en welzijn
- 5 Combinatie van sectoren

9 nvt, vo of vavo

STARTKWALTO

Heeft een startkwalificatie gehaald vóór 1 okt T=0

- 0 Geen startkwalificatie of diploma niet in register (o.a. buitenland of niet bekostigd)
- 1 Ja, heeft startkwalificatie

MBO1DIPWERK12T1

Heeft op 1 okt T=1 max een mbo-1 diploma en heeft werk op T=1 voor 12 uur of meer (en is daarom niet als VSV maar als uitstroom met sk gerekend)

- 0 Nee
- 1 Ja

EINDDATUM

Datum van uitschrijving uit het onderwijs

JJJMMDD Datum na 1 oktober T=0

99999999 Nog ingeschreven op T=1

00000000 Onbekend

LEEFTIJD1

Leeftijd op 1 oktober t=1 (afgerond in jaren naar beneden)

- Xx Geldige leeftijd
- 99 onbekend

GESLACHT

- M Man
- V Vrouw
- O onbekend

MIGRATIE

Migratieachtergrond

- 1 Nederlandse achtergrond
- 2 Westerse migratieachtergrond
- 3 Niet-westerse migratieachtergrond
- 9 onbekend

GENERATIE

Generatie als migratieachtergrond

- 1 Eerste generatie
- 2 Tweede generatie
- 8 onbekend
- 9 Nvt, Nederlandse achtergrond

5.4 Ouders, partner van de ouder en partner van de jongere

Voor de jongeren wordt bij maximaal drie andere personen gekeken of er problemen zijn opgetreden in het jaar. Welke relaties van de jongeren meegenomen worden is afhankelijk van de woonsituaties op 1 januari van het schooljaar. We nemen de partner van ouders

alleen mee als ze in hetzelfde huishouden als de jongere wonen. In het geval dat de jongere niet bij de juridische ouders woont kijken wij of diegene een partner heeft. Voor alle personen geldt dat de problemen alleen zijn gemeten als zij op dat moment ook in de BRP staan als ingezetene.

Personen die, afhankelijk van de woonsituatie van de jongeren, worden meegenomen zijn:

- de jongeren zelf;
- de juridische ouders (ongeacht of de jongere daar bij woont);
- partner van de jongeren en partner van juridische ouders

Ouders, huishouden, partner van ouder

Voor het bepalen van de juridische ouders en partners van ouders hebben wij een aantal bestanden gebruikt die door onze afdeling demografie met de BRP zijn samengesteld voor de CBS-database. Deze bestanden noemen wij het kindouderbestand, het huishoudensbestand en het partnerbestand. Het kindouderbestand bevat voor elke persoon, voor zover bekend, de gepseudonimiseerde identificatienummers van de ouders. In het huishoudensbestand bevindt zich, naast een begin- en een eindatum, voor elk persoon een huishoudnummer waarmee de gebruiker van het bestand personen in huishoudens kan groeperen. Het partnerbestand omvat samenwonende paren.

N.B. Er is door de tijd een lichte afname van bekende juridische ouders. Deze algemene trend is bekend bij onze afdeling demografie. Er zijn bijvoorbeeld steeds meer moeders die al vanaf de geboorte van het kind zonder actieve vader leven. Dit werkt door in ons laatste schooljaar 2017/'18 waarin wij terugzien dat het aandeel jongeren met maar 0 of 1 anderen dat meetelt wel groter is dan in andere jaren. Bij jongeren waarvan geen van beide juridische ouders bekend zijn, is dit meegenomen als probleem (ouders buiten beeld).

Partner van de jongere

In het geval dat de jongere niet bij de juridische ouders woont hebben wij achterhaald of hij/zij een partner heeft. Om partners te achterhalen is gebruikt gemaakt van het samenwonersbestand. Dit is samengesteld op basis van informatie over personen die op hetzelfde adres ingeschreven staan en die:

- gehuwd zijn of een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan
- samen een kind hebben
- elkaars fiscaal partner zijn voor de inkomstenbelasting
- elkaars toeslagpartner zijn voor de zorgtoeslag, huurtoeslag en/of kinderopvangtoeslag
- medebewoner zijn in het kader van de huurtoeslag
- elkaars partner zijn bij de aanvraag van een bijstandsuitkering
- gezamenlijk verhuizen van het ene naar het andere adres

Deze informatie is gebruikt voor alle perioden dat de aldus geïdentificeerde paren samen op één adres wonen of gewoond hebben. Informatie over het heden wordt ook - teruggelegd naar het verleden. Als bijvoorbeeld twee personen in jaar t+3 een gezamenlijk kind krijgen dan kan, als deze personen in jaar t op eenzelfde adres wonen, al bepaald worden dat deze personen een samenwonend paar vormen. Deze manier van informatie terugleggen is consequent toegepast.

Ouder-kind paren en paren van broers/zussen zijn niet meegenomen als paar. Paren met een andersoortige familieband (zoals neven/nichten, of grootouder-kleinkind) zijn niet uitgesloten.

Door de gebruikte methodologie kan het zo zijn dat een als partner aangemerkte persoon in werkelijkheid iemand is waar de jongere mee samenwoont maar waar de jongere géén op een huwelijk lijkende relatie mee heeft. Doordat de populatie in dit onderzoek relatief jong is, is het waarschijnlijk, ook als we kijken naar de leeftijd van de partners, dat dit geldt voor een aanzienlijk deel van de partners.

Omdat het deels wel partners zijn en omdat het wel altijd een persoon is waar de jongere een (min of meer) duurzame samenwoonrelatie mee heeft, is besloten om de problemen van deze personen wel mee te nemen.

5.5 Multiproblematiek

Voor het vaststellen van multiproblematiek bij jongeren kijken wij naar een combinatie van problemen bij de jongeren en bij de relevante anderen (in paragraaf 5.4 is uitgelegd wie wij meenemen voor de anderen). De problemen zijn grotendeels gemeten in het jaar voorafgaand aan de inschrijving op 1 oktober.

In onderstaand schema is te zien welk probleem bij wie is meegenomen:

Figuur x: Problemen en bij wie ze gemeten zijn

Probleem	Jongere	Juridische moeder	Juridische vader	Partner van juridische ouder	Partner van jongere
Ernstige gezondheidsproblemen	X				
Psychosociale problemen	X	X	X	X	X
Verslaving		X	X	X	
Criminaliteit	X	X	X	X	X
Opvoedingsproblemen	X				
Slachtoffer van geweld of zedenmisdrijf	X				
Problematische schulden	X	X	X	X	X
Vaak verhuizen/dakloos	X				
Ouders gescheiden ⁸		X	X	X	
Ouder(s) overleden ⁹		X	X	X	
Ouders buiten beeld ¹⁰		X	X		

Wij spreken van multiproblematiek als twee of meer problemen in het jaar zijn voorgekomen, waarvan minimaal één bij de jongere zelf. Daarmee worden alle jongeren ingedeeld in twee categorieën: géén en wél (hebben van) multiproblematiek.

⁸ Juridische ouders óf juridische ouder en diens partner in huishouden van de jongere op 1 januari; gescheiden in meetperiode; kan één keer voorkomen per jongere.

⁹ Juridische ouder(s) en/of partner van juridische ouder in huishouden van de jongere op 1 januari; overleden in meetperiode; kan maximaal drie keer voorkomen per jongere.

¹⁰ Beide juridische ouders; buiten beeld op 1 januari; kan één keer voorkomen per jongere.

Daarnaast zijn, aan de hand van de twee hoofdcategorieën, deze subcategorieën gemaakt voor de tabellen:

- Geen multiproblematiek: geen problemen
- Geen multiproblematiek: een probleem
- Geen multiproblematiek: twee of meer problemen (alleen bij jongere zelf)
- Wel multiproblematiek: twee (w.v. minimaal 1 bij jongere zelf)
- Wel multiproblematiek: drie (w.v. minimaal 1 bij jongere zelf)
- Wel multiproblematiek: vier (w.v. minimaal 1 bij jongere zelf)
- Wel multiproblematiek: vijf of meer (w.v. minimaal 1 bij jongere zelf)

5.6 Problemen

In deze paragraaf wordt uitgelegd wat de definitie is van de problemen die ten grondslag liggen aan de multiproblematiek in dit onderzoek. In andere woorden: hoe hebben wij de problemen gemeten? Aan elk probleem liggen één of meerdere indicatoren ten grondslag. In onderstaande schema's staat per probleem aangegeven welke indicatoren dit zijn en bij wie (jongere, ouder en partner van ouder, partner jongere) deze worden gemeten. Onder elk schema staat vervolgens uitgelegd hoe deze indicatoren zijn geoperationaliseerd en welke bronbestanden daar ten grondslag aan liggen.

De problemen kunnen worden ingedeeld in de thema's Gezondheid en opvoeding (paragraaf 5.6.1), Criminaliteit en slachtofferschap (paragraaf 5.6.2), financiële situatie (paragraaf 5.6.3) en demografie (paragraaf 5.6.4).

5.6.1 Gezondheid en opvoeding

Decentralisaties zorg en jeugdhulp

Op 1 januari 2015 vindt er een omvangrijke stelselwijziging plaats: de zogeheten 'decentralisaties' van zorg en jeugdhulp. Dit heeft gevolg voor een aantal voorzieningen die als indicator zijn meegenomen in dit onderzoek; zoals voor de transitie van Awbz naar Wmo en de decentralisatie van de Jeugdwet naar de gemeenten. Daarnaast is er een trendbreuk bekend in de gegevens over de GGZ zorgkosten. Dit komt doordat er in 2012 één jaar om extra eigen bijdrage voor het gebruik van de GGZ werd gevraagd. Omdat bleek dat mensen daardoor de GGZ gingen mijden, is dat in 2013 weer afgeschaft. Hierdoor is in 2013 dus een stijging in het aantal gebruikers van GGZ en door de uitgestelde zorg wellicht ook zwaardere zorg waar te nemen. Zie ook de disclaimer (paragraaf 2.6) voor ontwikkelingen in de registraties die niet (helemaal) een ontwikkeling van het onderliggende probleem reflecteren.

Opvoedingsproblemen				
	Gemeten bij			
Indicator	Jongere	Ouder	Partner van ouder	Partner
Jeugdbescherming	x			

Jeugdbescherming: Iedereen met ondertoezichtstelling (OTS) of voogdij in het betreffende jaar wordt meegenomen. Tot 2015 is dit gebaseerd op de registratie van de Provinciale jeugdzorg. Vanaf 2015 op de registratie van de jeugdbescherming.

Psychische/psychiatrische problemen of verstandelijke beperking				
	Gemeten bij			
Indicator	Jongere	Ouder	Partner van ouder	Partner
Jeugdzorg/-hulp zonder en met verblijf	x			x
Ggz-zorgkosten Zvw	x	X	x	x
Medicijngebruik voor psychische problemen	x	X	x	x
Indicatie AWBZ/WLZ-zorg met grondslag psychiatrische aandoening of verstandelijke handicap	x			x
Indicatie AWBZ met psychiatrische grondslag door Bureau Jeugdzorg	x		a	x
Beschermde wonen met grondslag psychisch	x	x	x	x

Jeugdzorg/-hulp zonder en met verblijf: Tot 2015 gaat het om personen die 1 of meer van de volgende vormen van provinciaal gefinancierde jeugdzorg hebben ontvangen gedurende het jaar: ambulante jeugdzorg, dagbehandeling, pleegzorg of residentiële jeugdzorg en personen die JeugdzorgPlus hebben ontvangen gedurende het jaar. Vanaf 2015 gaat het om personen met de volgende trajecten voor jeugdhulp, die door aanbieders van jeugdhulp aan het CBS geleverd zijn, in het kader van de Beleidsinformatie Jeugd. Het betreft hulp of zorg verleend in het kader van de Jeugdwet, uitgezonderd jeugdbescherming en jeugdreclassering en gaat om de volgende vormen: zonder verblijf uitgevoerd door het wijk- of buurtteam, ambulante jeugdhulp op locatie v/d aanbieder, daghulp op locatie van de aanbieder, jeugdhulp in het netwerk van de jeugdige, met verblijf, pleegzorg, gezinsgericht en gesloten plaatsing. Hiervoor is gebruik gemaakt van de volgende bestanden: de registratie van de Provinciale jeugdzorg, de registratie van JeugdzorgPlus en de registratie van jeugdhulp in het kader van de Beleidsinformatie Jeugd.

Ggz-zorgkosten Zvw: Tot 2015 zijn dit alle personen met kosten eerstelijns psychologische zorg (of kosten tweedelijns psychologische zorg in verslagjaar). Vanaf 2015 zijn dit alle personen met kosten basis-GGZ-zorg of kosten specialistische GGZ-zorg in verslagjaar. Het gaat om de jaarlijkse kosten van zorg die verzekerd is via de basisverzekering (wettelijk

verplicht via de Zorgverzekeringswet (Zvw) voor vrijwel alle Nederlandse ingezetenen); de kosten die daadwerkelijk vergoed zijn door de zorgverzekeraars, incl. de kosten die vanwege het eigen risico uiteindelijk door de verzekerden zelf zijn betaald maar excl. eigen betalingen. Hiervoor maken wij gebruik van het bestand met de Zvw-zorgkosten afkomstig van Vektis.

Medicijngebruik voor psychische problemen: Iedereen die in het verslagjaar medicijnen heeft gebruikt met (een van de) volgende ATC4-codes: N05A Antipsychotica (ook bipolair), N05B Anxiolytica, N05C Hypnotica en sedativa (slaapstoornissen en kalmerend), N06A Antidepressiva en N06B ADHD-middelen. Hiervoor maken wij gebruik van het medicijnenbestand afkomstig van Zorginstituut Nederland Dit bestand bevat geneesmiddelenverstrekkingen vergoed door de basisverzekering, excl. verstrekkingen door ziekenhuizen en verpleeghuizen (AWBZ), incl. verstrekkingen door poliklinische ziekenhuisapotheken en verstrekkingen aan personen in verzorgingshuizen.

Indicatie AWBZ/WLZ-zorg met grondslag psychiatrische aandoening of verstandelijke handicap: alle personen met een door het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) afgegeven indicatie voor AWBZ (tot 2015) of WLZ (vanaf 2015) met als dominante of secundaire grondslag een psychiatrische aandoening of verstandelijke handicap in het verslagjaar. Hiervoor maken wij gebruik van het bestand met indicaties voor AWBZ/WLZ-zorg afkomstig van CIZ.

Indicatie AWBZ met psychiatrische grondslag door Bureau Jeugdzorg (BJZ): alle personen met een geldige indicatie die door BJZ is afgegeven voor AWBZ gefinancierde zorg in het verslagjaar. BJZ's geven indicaties aan jongeren tot 18 jaar met een psychiatrische grondslag. Dit is alleen beschikbaar tot en met verslagjaar 2014. Hiervoor is een bestand gebruikt afkomstig van Bureau Jeugdzorg.

Beschermd wonen met grondslag psychisch: alle personen met gebruik van eigen bijdrageplichtige Wmo maatwerkvoorzieningen voor beschermd wonen. Hiervoor hebben wij gebruik gemaakt van een bestand afkomstig van het CAK over bijdrage-plichtige Wmo en een bestand met gegevens over maatwerkarrangementen verleend in het kader van de Wmo afkomstig van de gemeentelijke monitor sociaal domein.

Ernstige gezondheidsproblemen (excl. fysieke beperkingen)				
	Gemeten bij			
Indicator	Jongere	Ouder	Partner van ouder	Partner
Hoge ziekenhuiskosten Zvw	x			
Medicijngebruik uit 4 ATC-hoofdgroepen	x			
Indicatie AWBZ/WLZ-zorg met grondslag somatisch	x			

Hoge ziekenhuiskosten Zvw: Voor het bepalen van hoge kosten hebben wij jaarlijks de personen met de top 5 procent hoogste ziekenhuiskosten van Nederland genomen voor de leeftijdsgroep 12-23 jaar en bekeken wie van onze populatie daartoe behoort. De top 5 procent komt ongeveer neer op personen met ziekenhuiskosten van meer dan 1500 euro

per jaar. Het gaat om de jaarlijkse kosten van ziekenhuiszorg die verzekerd is via de basisverzekering (wettelijk verplicht via de Zorgverzekeringswet (Zvw) voor vrijwel alle Nederlandse ingezetenen); de kosten die daadwerkelijk vergoed zijn door de zorgverzekeraars, incl. de kosten die vanwege het eigen risico uiteindelijk door de verzekerden zelf zijn betaald maar excl. eigen betalingen. Hiervoor maken wij gebruik van het bestand met de Zvw-zorgkosten afkomstig van Vektis.

Medicijngebruik uit 4 hoofdgroepen: Alle personen die in het verslagjaar medicijnen hebben gebruik in tenminste 4 hoofdgroepen van de ATC-code. De hoofdgroepen zijn: A Maagdarmkanaal en metabolisme, B Bloed en bloedvormende organen, C Hartvaatstelsel, D Dermatologica, G Urogenitale stelsel en geslachtshorm, H System. horm.prep. excl geslachtshorm., J Antimicrob. middelen v. system. gebr., L Oncolytica en immunomodulantia, M Skeletspierstelsel, N Zenuwstelsel, P Antiparasitica, insecticiden en., R Ademhalingsstelsel, S Zintuiglijke organen. De medicijnen voor psychische/psychiatrische problemen en voor verslaving worden hier weggelaten (worden al meegenomen bij een ander probleem). Hiervoor maken wij gebruik van het medicijnenbestand afkomstig van Zorginstituut Nederland Dit bestand bevat geneesmiddelenverstrekkingen vergoed door de basisverzekering, excl. verstrekkingen door ziekenhuizen en verpleeghuizen (AWBZ), incl. verstrekkingen door poliklinische ziekenhuisapotheken en verstrekkingen aan personen in verzorgingshuizen.

Indicatie AWBZ/WLZ-zorg met grondslag somatisch: betreft alle personen met een indicatie met als dominante of secundaire grondslag een somatische aandoening. Tot 2015: Alle geldige indicaties die door het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) zijn afgegeven voor AWBZ gefinancierde zorg. Vanaf 2015: alle geldige indicaties die door het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) zijn afgegeven voor WLZ gefinancierde zorg. Hiervoor maken wij gebruik van het bestand met indicaties voor AWBZ/WLZ-zorg afkomstig van CIZ.

Verslaving				
	Gemeten bij			
Indicator	Jongere	Ouder	Partner van ouder	Partner
Gebruik medicatie i.v.m. verslaving		x	x	

Gebruik medicatie i.v.m. verslaving: Iedereen die in het verslagjaar medicijnen heeft gebruikt met ATC4-code N07B (Middelen bij verslavingen) wordt meegenomen. Geneesmiddelenverstrekkingen vergoed door de basisverzekering, excl. verstrekkingen door ziekenhuizen en verpleeghuizen (AWBZ), incl. verstrekkingen door poliklinische ziekenhuisapotheken en verstrekkingen aan personen in verzorgingshuizen. Hiervoor maken wij gebruik van het medicijnenbestand afkomstig van Zorginstituut Nederland. Dit bestand bevat geneesmiddelenverstrekkingen vergoed door de basisverzekering, excl. verstrekkingen door ziekenhuizen en verpleeghuizen (AWBZ), incl. verstrekkingen door poliklinische ziekenhuisapotheken en verstrekkingen aan personen in verzorgingshuizen.

5.6.2 Criminaliteit en slachtofferschap

Criminaliteit

	Gemeten bij			
Indicator	Jongere	Ouder	Partner van ouder	Partner
Verdachte van een misdrijf	x	x	x	x
Instroom bij openbaar ministerie (OM)	x	x	x	x
Uitspraak door OM	x	x	x	x
Uitspraak door rechter	x	x	x	x
Gedetineerd	x	x	x	x
Jeugdreclassering ontvangen	x			x

Verdachte van een misdrijf: verdachten (redelijk vermoeden van schuld) van geregistreerde misdrijven die in een bepaald jaar voorkomen in het registratiesysteem BVI van de Nationale Politie. Er wordt geen onderscheid gemaakt naar type misdrijf. Hiervoor gebruiken wij het bronbestand met verdachten van de Politie.

Instroom bij openbaar ministerie (OM): (verdachten van) alle rechtbankstrafzaken die in het verslagjaar zijn ingeschreven bij het OM. Een ingeschreven (rechtbank)strafzaak is een bij het parket ingeschreven dossier met het proces-verbaal van aangifte ten aanzien van één verdachte. Als er meer verdachten in een proces-verbaal voorkomen wordt voor iedere verdachte een strafzaak ingeschreven. Er wordt geen onderscheid gemaakt naar type misdrijf. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het bestand aangaande de instroom bij het openbare ministerie.

Uitspraak door OM: (Verdachten van) alle rechtbankstrafzaken met ten minste één primair rechtbankfeit waarvan de datum van een beslissing in het betreffende jaar ligt. Er wordt geen onderscheid gemaakt naar type misdrijf. Alle zaken worden meegenomen ongeacht of er is geseponneerd, gestraft of doorgestuurd naar de rechter. Hierbij is gebruik gemaakt van het bestand aangaande de uitspraak van het openbare ministerie.

Uitspraak door rechter: (Verdachten van) alle rechtbankstrafzaken die in het verslagjaar zijn afgedaan door de rechter in eerste aanleg. Zaken waarin de rechter besluit om de zaak naar een ander forum te verwijzen of de dagvaarding nietig te verklaren, worden niet meegenomen. Er wordt geen onderscheid gemaakt naar type misdrijf. Alle zaken worden meegenomen, ongeacht of de uitspraak vrijspraak of een veroordeling was. Hiervoor is gebruik gemaakt van het bestand uitspraak van rechters.

Gedetineerd: alle personen die in een bepaald jaar strafrechtelijk gedetineerd zijn geweest volgens de registratie van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Er wordt geen onderscheid gemaakt naar type misdrijf.

Jeugdreclassering ontvangen: Tot 2015: Personen die 1 of meer vormen van provinciaal gefinancierde jeugdzorg ontvangen hebben gedurende het jaar. Dit is zorg die primair bedoeld is voor jongeren en hun ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen van geestelijke, sociale of pedagogische aard die de ontwikkeling naar volwassenheid belemmeren. Incl. jeugdreclassering. Iedereen in het bestand die jeugdreclassering heeft ontvangen wordt meegenomen. Vanaf 2015: Personen aan wie gedurende (een deel van)

de verslagperioden één of meerdere vormen van jeugdreclassering is verleend in het kader van de Jeugdwet. Vanaf 2015: Iedereen die een jeugdreclasseringstraject van de gemeente heeft ontvangen. Bronbestanden zijn die van de provinciale jeugdzorg en jeugdreclassering.

Slachtoffer van geweld of zedenmisdrijf				
	Gemeten bij			
Indicator	Jongere	Ouder	Partner van ouder	Partner
Geregistreerd slachtoffer van een misdrijf	x			
Cliënt van Slachtofferhulp Nederland	x			

Geregistreerd slachtoffer van een misdrijf: alle personen die slachtoffer zijn geworden van een misdrijf dat in het betreffende jaar is gepleegd en dat op enig moment bij de politie is gemeld. Alle personen in het bestand meenemen die geregistreerd slachtoffer zijn van een gewelds- of seksueel misdrijf. De hoofdgroepen zijn: vermogensmisdrijven, vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag, gewelds- en seksuele misdrijven, overige misdrijven Wetboek van Strafrecht, Verkeersmisdrijven. Dit komt uit politieregisters.

Cliënt van Slachtofferhulp Nederland: alle personen die in een bepaald jaar slachtofferhulp aangeboden hebben gekregen door Slachtofferhulp Nederland. De aangeboden hulp kan variëren tot een telefoongesprek tot een hulptraject. De hulp kan al dan niet aanvaard zijn. Selectie van slachtoffers (geen getuigen of betrokkenen) van een gewelds- of seksueel misdrijf. Het bronbestand is van Slachtofferhulp Nederland.

5.6.3 Financiële situatie

Afname WSNP

Vanaf 2014 nemen gemeenten en andere instanties steeds vaker de taken van de WSNP over. Dit komt vooral voor in de grote steden. Daarom nemen de aantallen over de jaren af, er is bij het CBS bijna geen zicht op schuldsanering op gemeentelijk niveau. Zie ook de disclaimer (paragraaf 2.6) hieromtrent.

Problematische schulden				
	Gemeten bij			
Indicator	Jongere	Ouder	Partner van ouder	Partner
WanbetalerZVW	x	x	x	x
WSNP	x	x	x	x

Wanbetaler ZVW: Personen die op 31 december van het betreffende jaar bij CAK geregistreerd staan als wanbetaler: personen die minimaal 6 maanden geen premie voor

hun basisverzekering betaald hebben, op peildatum in de Basisregistratie personen (BRP) staan ingeschreven, aangemeld zijn bij het CAK, in het bestuursrechtelijke premieregime zitten. Personen waarbij er sprake is van een stabilisatie-overeenkomst of die in een goed-betaler-regeling zitten behoren niet tot de populatie. Het bronbestand is de registratie ‘wanbetalers zorgverzekeringswet’ van het CAK.

In WSNP traject: Alle natuurlijke personen die in een bepaald jaar in een schuldsanering zitten of hebben gezeten. Op grond van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) krijgen natuurlijke personen die in ernstige betalingsmoeilijkheden verkeren een saneringsregeling. Bronbestand hiervoor is het bestand Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen.

5.6.4 Demografie

Vaak verhuizen/dakloos				
	Gemeten bij			
Indicator	Jongere	Ouder	Partner van ouder	Partner
Vaak verhuizen	x			
Ontvangt bijstand voor adreslozen	x			
Verblijft in gemeente met onbekend adres	x			

Vaak verhuizen: wij zijn uit gegaan van drie keer of meer verhuizen. We tellen verhuizingen van de jongere, niet van het huishouden. Een jongere kan in één jaar eerst verhuizen met de ouders en daarna uit huis gaan of in verband met koop van nieuw huis tijdelijk in een huurwoning wonen; daarom beschouwen we het in principe pas als vaak als er drie keer of vaker is verhuisd. Het bronbestand hiervoor is het BRP.

Ontvangt bijstand voor adreslozen: personen aan wie in het verslagjaar een of meerdere bijstandsuitkeringen en/of andere inkomens vervangende uitkeringen zijn gedaan als bedoeld in artikel 1 van de Wet BRP (Bijstandsbesluit adreslozen). Het bronbestand hiervoor is het bestand met bijstandsgegevens.

Verblijft in gemeente met onbekend adres (puntadres): dit betekent dat de persoon wel in de gemeente verblijft maar dat het adres onbekend is. Alle personen die (op enig moment in het jaar of het hele jaar) met een puntadres in het bestand staan nemen we mee. Het bronbestand hiervoor is het BRP.

Gezinsproblemen gemeten bij ouders van jongeren				
Problemen	Jongere	Ouder	Partner van ouder	Partner

Ouders buiten beeld	x			
Ouders gescheiden	x			
Ouders overleden in periode	x			

Ouders buiten beeld/overleden: Juridische ouders niet bekend of geëmigreerd op 1 januari van het verslagjaar. Jongeren worden geselecteerd waarvan voor beide ouders geldt dat deze niet worden gevonden in onze kindrouderbestand (BRP) of beide ouders niet aanwezig waren in het BRP op 1 januari van het peiljaar. Van de ouders die niet in de GBA staan wordt bepaald wie er is overleden. De overige personen zijn voorafgaande aan het peiljaar geëmigreerd/buiten beeld. Bronbestand hiervoor is het BRP.

Ouders gescheiden/uit elkaar in meetperiode: betreft aan elkaar gekoppelde personen die (ooit) gedurende een aaneengesloten periode op één adres een samenwonend paar hebben gevormd. Van deze samenwonende paren is de aanvangsdatum, de reden voor de start van de samenwoonperiode, de eventuele einddatum en de reden van het einde van de samenwoonperiode opgenomen. Van de ouders of 'ouder en partner van de ouder' wordt bepaald of zij in het bestand zitten met: einddatum van samenwonen in het verslagjaar én als reden van uit elkaar gaan niet het overlijden van (een van) de partner(s) en niet emigratie van beide partners tegelijkertijd. Het bronbestand hiervoor is het BRP.

Ouder(s) overleden in meetperiode: Bevat de datum van overlijden van alle personen die sinds 1 januari 1995 zijn overleden en in de GBA ingeschreven stonden op de datum van overlijden. Juridische ouders of partner van ouder waarvoor geldt dat de datum van overlijden i in het verslagjaar ligt, worden geselecteerd. Bronbestand hiervoor is het BRP.

5.7 Aandachtspunten bij de cijfers

- In dit onderzoek is gebruik gemaakt van integrale gegevens. Om onthulling van gevoelige informatie over individuele personen te voorkomen en om schijnnaauwkeurigheid tegen te gaan, zijn de cijfers in dit rapport en de tabellen afgerond op tientallen. Het kan hierdoor voorkomen dat afzonderlijke aantallen niet optellen tot het totaal.
- Percentages gebaseerd op minder dan 10 personen (in de teller), zijn vervangen door een punt.
- In de tabellen zijn de percentages deels op hele procenten afgerond en deels op één decimaal. Per kolom is besloten of de onderliggende groep groot genoeg is om op één decimaal af te ronden. Waar dit niet het geval was is er voor gekozen om op hele procenten af te ronden om schijnnaauwkeurigheid te voorkomen.
- Gemiddeldes zijn op één decimaal afgerond om zo naast de grote verschillen tussen de subgroepen en de veranderingen over de jaren ook de subtielere verschillen en veranderingen te kunnen laten zien.

5.8 Bronbestanden

5.8.1 Algemeen

Bron	Basisregister Onderwijs (BRON)
Algemene beschrijving	De Basisregister Onderwijs (BRON) heeft tot doel het verschaffen van gegevens over het gebruik van het onderwijs, om daarmee een goede verdeling van de bekostiging van het onderwijs te kunnen maken. De BRON bevat gegevens over alle inschrijvingen en diploma's in het primair basisonderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo), het middelbaar beroepsonderwijs (mbo), volwasseneneducatie (ve) en - vanaf schooljaar 2014/'15 - ook het hoger onderwijs (ho). Zowel het regulier als het speciaal onderwijs zijn in de BRON opgenomen. Het bestand bevat voorlopig nog uitsluitend het onderwijs dat wordt bekostigd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en het ministerie van Economische Zaken (EZ). De gegevens uit de BRON leveren informatie op over bijvoorbeeld het aantal leerlingen dat is ingeschreven in de verschillende onderwijssoorten, het niveau, de opleidingsrichting en voortijdig schoolverlaters.
Leverancier	De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) beheert de BRON. Iedere school heeft een eigen leerlingenadministratiesysteem (LAS), waarin alle leerlinggegevens nauwkeurig worden bijgehouden. Deze gegevens worden vervolgens in BRON gezet.
Integraal of steekproef	Integraal.
Periodiciteit	Het bestand komt jaarlijks (per studiejaar) beschikbaar.
Bijzonderheden	

Bron	Basisregistratie Personen (BRP)
Algemene beschrijving	De Basisregistratie Personen (BRP) is de digitale bevolkingsregistratie van Nederland, en (sinds 2014) de opvolger van de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). De BRP bevat gegevens over ingezetenen en niet-

	ingezetenen. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het bijhouden van de gegevens over ingezetenen. Gegevens over niet-ingezetenen worden bijgehouden door het ministerie van BZK. Elke persoon die naar verwachting ten minste vier maanden rechtmatig in Nederland verblijft, moet ingeschreven worden als ingezetene. Wanneer iemand niet aan deze voorwaarden voldoet maar wel een relatie heeft met de Nederlandse overheid, wordt de persoon ingeschreven als niet-ingezetene. Te denken valt aan mensen die buiten Nederland wonen en hier werken, studeren, onroerend goed bezitten, vanuit Nederland een uitkering genieten, enzovoorts. Ook ingezetenen die naar verwachting ten minste acht maanden buiten Nederland verblijven, worden niet-ingezetene. In de BRP zijn van iedere ingeschrevene gegevens als burgerservicenummer (BSN), geboortedatum, geslacht, geboorteland en woonplaats geregistreerd, van ingezetenen bovendien gegevens over de ouders, partners en kinderen. Voor ingezetenen wordt een adres in Nederland geregistreerd, voor niet-ingezetenen een adres buiten Nederland. Voor meer informatie over de BRP wordt verwezen naar de website van de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens http://www.rvig.nl/brp.
Leverancier	Gemeenten
Integraal of steekproef	Integraal.
Periodiciteit	Gegevens worden doorlopend geactualiseerd.
Bijzonderheden	In dit onderzoek worden alleen de gegevens gebruikt van personen die als ingezetene in de BRP ingeschreven staan of ooit ingeschreven hebben gestaan.

5.8.2 Problemen gezondheid en zorg

Bron	CIZ (Centrum Indicatiestelling Zorg) indicaties
Algemene beschrijving	Een indicatie van het CIZ geeft toegang tot zorg die wordt gefinancierd uit de Wet

	Langdurige Zorg (Wlz) of uit een van de subsidieregelingen 'Eerstelijnsverblijf' (ELV), 'Eerstelijnsbehandeling' (EBH) of de subsidieregeling 'Algemene dagelijkse levensverrichtingen' (ADL).
Leverancier	De data zijn afkomstig uit de Risicovereveningsbestanden van het Zorginstituut Nederland.
Integraal of steekproef	Integraal.
Periodiciteit	Het bestand komt jaarlijks beschikbaar.
Bijzonderheden	

Bron	Indicaties door Bureau Jeugdzorg (AWBZ)
Algemene beschrijving	Dit bestand bevat gegevens over indicaties die zijn afgegeven door de Bureau's Jeugdzorg (BJZ) voor zorg die wordt gefinancierd uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ).
	BJZ's geven indicaties aan jongeren tot 18 jaar met een psychiatrische grondslag. Personen die voor hun 18e jaar door een BJZ zijn geïndiceerd en daarnaast jeugdhulpverlening ontvangen, krijgen zo nodig tot hun 23e jaar indicaties van BJZ.
Leverancier	Bureau Jeugdzorg
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	

Bron	Indicaties voor AWBZ-zorg door CIZ
Algemene beschrijving	Deze registratie bevat aan personen afgegeven indicaties voor zorg die wordt gefinancierd uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). De indicaties worden afgegeven door het Centrum indicatiestelling zorg (CIZ). Het betreft indicaties voor zowel zorg zonder verblijf als zorg met verblijf. Per persoon bevat dit bestand de grondslag voor de indicatie, de functie en klasse bij zorg zonder verblijf, het zorgzwaartepakket bij zorg met verblijf en de periode waarvoor de indicatie is afgegeven. De doelpopulatie zijn alle personen die ingeschreven zijn (geweest) in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA).
Leverancier	CIZ
Integraal of steekproef	Integraal.
Periodiciteit	Jaarlijks sinds 2005.

Bron	Jeugdbescherming
Algemene beschrijving	In dit bestand zijn de trajecten over jeugdbescherming bijeengebracht die door alle aanbieders van jeugdbescherming aan het CBS geleverd zijn in het kader van de Beleidsinformatie Jeugd. Deze leveringen in het kader van de Beleidsinformatie Jeugd zijn wettelijk verplicht en vloeien voort uit de Jeugdwet.
Leverancier	Gemeenten
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	jaarlijks

Bron	Jeugdzorg
Algemene beschrijving	Het geheel van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering dat onder verantwoordelijkheid van de gemeente wordt uitgevoerd volgens de Jeugdwet (2014).
Leverancier	Jeugdzorgtrajecten worden bijeengebracht uit bestanden die door alle aanbieders van jeugdhulp en de gecertificeerde instellingen aan CBS worden geleverd. Gecertificeerde instellingen (GI) voeren jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering uit.
Integraal of steekproef	Integraal (per verslagperiode blijkt dat ruim 90 procent van de jeugdzorgaanbieders gegevens aanlevert, waaronder ook alle gecertificeerde instellingen. Er is niet gecorrigeerd voor zorg die ontbreekt doordat berichtgevers niet hebben gereageerd)
Periodiciteit	Half jaarlijks sinds 2015

Bron	JeugdzorgPlus
Algemene beschrijving	Dit bestand bevat informatie over personen tot 18 jaar die gedurende het jaar JeugdzorgPlus ontvangen hebben. JeugdzorgPlus, voorheen gesloten jeugdzorg genaamd, is een zeer intensieve vorm van gespecialiseerde jeugdhulp waarbij de jeugdige opgenomen is in een instelling. Er is geen wettelijke minimumleeftijd voor JeugdzorgPlus, maar de doelgroep bestaat uit jongeren tussen de 12 en 18 jaar. In bijzondere

	gevallen kan JeugdzorgPlus voortgezet worden tot 21 jaar.
Leverancier	Bureau Jeugdzorg
Integraal of steekproef	
Periodiciteit	Jaarlijks

Bron	Medicijnenbestand
Algemene beschrijving	In dit bestand zijn de gegevens opgenomen van alle geneesmiddelenverstrekkingen die vergoed zijn volgens aanspraak op farmaceutische zorg van de basisverzekering gezondheidszorg aan personen die in het statistiekjaar zijn ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP). De verstrekkingen zijn, volgens de door de World Health Organisation (WHO) opgestelde ATC-classificatie (waarbij ATC staat voor Anatomisch, Therapeutisch, Chemisch) op persoonsniveau geaggregeerd naar geneesmiddelengroepen op 4 posities ATC-code. De eerste positie van de ATC-code is een letter die staat voor de anatomische hoofdgroep. De combinatie van deze letter met de cijfers van positie twee en drie geeft de code voor de therapeutische subgroep. De letter op de 4e positie staat voor de farmacologische subgroep.
Leverancier	De data zijn afkomstig uit de Risicovereveningsbestanden van het Zorginstituut Nederland.
Integraal of steekproef	Integraal.
Periodiciteit	Het bestand komt jaarlijks beschikbaar.

Bron	Ontvangen AWBZ-zorg met verblijf in natura (ZORGMV)
Algemene beschrijving	Deze registratie bevat de door personen gebruikte zorg met verblijf in natura die wordt bekostigd uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Het betreft alleen zorg waarvoor een eigen bijdrage moet worden betaald. Zorg met verblijf is zorg die cliënten ontvangen gedurende hun verblijf in een instelling. Bij AWBZ-zorg met verblijf wordt onderscheid gemaakt tussen zorgzwaartepakketten (zzp's). De doelpopulatie zijn alle personen

	die ingeschreven zijn (geweest) in de GBA. Omdat personen jonger dan 18 jaar geen eigen bijdrage hoeven te betalen, bevat dit bestand geen gegevens over personen onder de 18. Per persoon bevat dit bestand de periode(s) waarin zorg met verblijf is ontvangen en het betreffende zzp. Ook bevat dit bestand de periode(s) waarin gebruik is gemaakt van de functie kort verblijf.
Leverancier	CAK
Integraal of steekproef	Integraal.
Periodiciteit	Jaarlijks sinds 2004, in 2012 voor het eerst met zzp's.

Bron	Ontvangen zorg zonder verblijf in natura (ZORGZV)
Algemene beschrijving	Deze registratie bevat de door personen gebruikte zorg zonder verblijf in natura die wordt bekostigd uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) of uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Het betreft alleen zorg waarvoor een eigen bijdrage moet worden betaald. Zorg zonder verblijf is zorg die de cliënt op afspraak bij de zorgaanbieder krijgt, of die de zorgaanbieder bij de cliënt aan huis levert. Bij AWBZ-zorg zonder verblijf wordt onderscheid gemaakt tussen de functies begeleiding (individueel en groep), persoonlijke verzorging, verpleging en behandeling. Omdat voor behandeling geen eigen bijdrage hoeft te worden betaald is deze functie niet opgenomen in het bestand. Voor begeleiding wordt pas met ingang van 2011 eigen bijdrage betaald. Wmo-zorg zonder verblijf betreft de functie huishoudelijke verzorging. De doelpopulatie zijn alle personen die ingeschreven zijn (geweest) in de GBA. Omdat personen jonger dan 18 jaar geen eigen bijdrage hoeven te betalen, bevat dit bestand geen gegevens over personen onder de 18. Per persoon en per zorgperiode van 4 weken bevat dit bestand de gebruikte functie(s) en het aantal minuten of dagdelen.
Leverancier	CAK
Integraal of steekproef	Integraal.

Periodiciteit	Jaarlijks sinds 2004.
---------------	-----------------------

Bron	Provinciale Jeugdzorg
Algemene beschrijving	Dit bestand bevat informatie over jongeren die gedurende het jaar één of meer vormen van provinciaal gefinancierde jeugdzorg ontvangen hebben en de bijbehorende zorgduur. Daarnaast is van de jongere ook de voor hem/haar verantwoordelijke gemeente in het kader van de Jeugdwet opgenomen. Voor het gebruik van dit bestand is géén toestemming nodig van de externe dataleverancier.
Leverancier	Bureaus Jeugdzorg
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	jaarlijks

Bron	Wmo maatwerkarrangementen (kenmerken)
Algemene beschrijving	Dit bestand bevat gegevens over maatwerkarrangementen verleend in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo).
	Deze gegevens worden verzameld voor de gemeentelijke monitor sociaal domein, waar gemeenten op vrijwillige basis aan deelnemen. Het bestand bevat alleen gegevens van gemeenten die hebben aangeleverd én toestemming hebben gegeven voor publicatie.
Leverancier	Gemeenten
Integraal of steekproef	Integraal

Bron	Wmo-maatwerkvoorzieningen
Algemene beschrijving	In dit bestand zijn de gegevens opgenomen van alle personen van 18 jaar of ouder die in het zorgjaar gebruik hebben gemaakt van Wmo-maatwerkvoorzieningen waarvan de kosten voor komen rekening van de Wmo-2015 (Wet Maatschappelijke ondersteuning 2015) en waarvoor een eigen bijdrage betaald moet worden. Deze zorg is geregistreerd door het Centraal Administratiekantoor (het CAK). Dit betreft zorg die de cliënt op afspraak bij de zorgaanbieder krijgt, of die de

	zorgaanbieder bij de cliënt aan huis levert. Het kan gaan om zorg voor ouderen, chronisch zieken, mensen met een handicap, mensen met langdurige psychische problemen of mensen die tijdelijk zorg nodig hebben. De gebruikte zorg omvat de zorg in natura en persoonsgebonden budgetten waarvoor een eigen bijdrage betaald moet worden, waarvan de kosten voor rekening van de Wmo komen. - Wmo-gefinancierde zorg zonder verblijf omvat de functie huishoudelijke verzorging, persoonlijke verzorging, begeleiding en hulpmiddelen en voorzieningen. Logeeropvang in een instelling met de indicatie kort verblijf is ook opgenomen onder het gebruik van Wmo-maatwerkvoorzieningen.
Leverancier	Registratie van CAK
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	jaarlijks

5.8.3 Problemen criminaliteit en slachtofferschap

Bron	Delictkenmerken van Haltjongeren van 12 tot 18 jaar (HALT)
Algemene beschrijving	In deze component bevinden zich alle personen die in een bepaald jaar naar bureau Halt verwezen zijn. Het bestand bevat ook personen die niet voorkomen in de Gemeentelijke Basisadministratie.
Leverancier	Het bestand is een selectie van variabelen uit het integrale bestand dat bureau Halt aan het CBS levert.
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Jaarlijks sinds 2005

Bron	Delictinformatie van cliënten van Slachtofferhulp Nederland
Algemene beschrijving	Dit bestand bevat een selectie van variabelen uit het registratiesysteem (Regas) van Slachtofferhulp Nederland. Van alle cliënten van Slachtofferhulp Nederland is opgenomen hoe vaak ze van welke type delicten slachtoffer zijn geworden in een verslagjaar. Iedere regel vertegenwoordigt een cliënt van Slachtofferhulp Nederland.

Leverancier	Slachtofferhulp Nederland
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	jaarlijks

Bron	Gedetineerden
Algemene beschrijving	Dit bestand bevat een selectie van variabelen uit de zogeheten Tenuitvoerlegging Persoonsgebonden straffen/ Gevangeniswezen (TULP/GW)-registratie van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Van alle gedetineerden is opgenomen wat het zwaarste delict was waarvoor zij in een bepaald jaar gedetineerd zijn geweest. Iedere regel vertegenwoordigt een gedetineerde.
Leverancier	Dienst Justitiële Inrichtingen
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Jaarlijks

Bron	Instroom OM
Algemene beschrijving	Een ingeschreven (rechtbank)strafzaak is een bij het parket ingeschreven dossier met het proces-verbaal van aangifte ten aanzien van één verdachte. Als er meer verdachten in een proces-verbaal voorkomen wordt voor iedere verdachte een strafzaak ingeschreven. Een regel in het bestand is een strafzaak. Dit bestand bevat rechtbankstrafzaken die zijn ingestroomd bij het Openbaar Ministerie (OM), de kenmerken van de zaak zoals de datum van inschrijving, de kenmerken van de verdachte zoals het rnummer en het soort verdachte en de kenmerken van het feit zoals de datum van plegen en de aard van het misdrijf.
Leverancier	Openbare Ministerie
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Jaarlijks

Bron	Jeugdreclassering
Algemene beschrijving	In dit bestand zijn de trajecten over jeugdreclassering bijeengebracht die door alle aanbieders van jeugdreclassering aan het CBS geleverd zijn in het kader van de Beleidsinformatie Jeugd. Deze leveringen in het kader van de Beleidsinformatie

	Jeugd zijn wettelijk verplicht en vloeien voort uit de Jeugdwet.
Leverancier	Gemeenten
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	jaarlijks

Bron	Slachtoffers van een misdrijf
Algemene beschrijving	Het CBS ontvangt uit de politieregistraties afgeleide databestanden (bronbestanden).
	We onderscheiden incidentenbestanden met informatie over de geregistreerde incidenten, bestanden met verdachten van deze incidenten en bestanden met aangevers/slachtoffers van deze incidenten met in de laatste twee bestanden persoons- en procesinformatie. De gegevenslevering vindt plaats via het politie-informatiesysteem.
Leverancier	Politie
Integraal of steekproef	Integraal

Bron	Uitstroom OM
Algemene beschrijving	Deze bron bevat rechtbankstrafzaken waarover het Openbaar Ministerie (OM) een beslissing heeft genomen, de kenmerken van de zaak zoals de datum van uitstroom, de kenmerken van de verdachte zoals het rnummer en het soort verdachte en de kenmerken van het feit zoals de datum van plegen en de aard van het misdrijf. In de component zijn zowel natuurlijke personen als rechtspersonen opgenomen.
Leverancier	Openbaar Ministerie vanuit het Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket AdminStratie (COMPAS, sinds 2001) en het Geïntegreerd Processysteem (GPS, sinds 2008 geleidelijk ingevoerd bij de parketten) van het Openbaar Ministerie.
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Jaarlijks sinds 2001

Bron	Uitstroom rechters
Algemene beschrijving	Het OM kan een zaak voor de rechter brengen. Deze neemt een beslissing in de zaak, bijvoorbeeld een schuldigverklaring met strafoplegging of ontslag van (alle)

	rechtsvervolging. Als een verdachte schuldig is bevonden, kan de rechter besluiten één enkele straf of maatregel op te leggen of een combinatie van straffen en maatregelen. Daardoor komt het aantal opgelegde sancties hoger uit dan het aantal schuldigverklaringen. Dit bestand bevat rechtbankstrafzaken die zijn afgedaan door het de rechter in eerste aanleg, de kenmerken van de zaak zoals aard en inhoud van het vonnis en de datum van eindbeslissing, de kenmerken van de verdachte zoals het rinnummer en het soort verdachte en de kenmerken van het feit zoals de datum van plegen en de aard van het misdrijf. In de component zijn zowel natuurlijke personen als rechtspersonen opgenomen.
Leverancier	Openbaar ministerie
Integraal of steekproef	Integraal.
Periodiciteit	Jaarlijks

Bron	Verdachten
Algemene beschrijving	Deze component bevat vanaf 2010 een selectie uit de registraties van De Nationale Politie, de tien regionale eenheden en de Landelijke Eenheid via de landelijke bevragsapplicatie BVI. In de periode tussen juni 2008 en december 2009 zijn alle eenheden overgegaan op het systeem Basisvoorziening Handhaving (BVH), waaraan de gegevens voor GIDS en BVI worden onttrokken. Voor 2010 bevat de component gegevens geleverd via GIDS en waren de gegevens afkomstig uit de basisprocessensystemen BPS, Xpol en Genesys. Alle personen worden geregistreerd tegen wie een redelijk vermoeden van schuld van een misdrijf bestaat. Van alle personen is opgenomen hoe vaak en van welk misdrijf ze werden verdacht. Iedere regel vertegenwoordigt een geregistreerde verdachte van misdrijven.
Leverancier	Nationale Politie
Integraal of steekproef	Integraal
Periodiciteit	Jaarlijks

5.8.4 Problemen schulden

Bron	Registratie Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP)
Algemene beschrijving	Het doel van de registratie Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP) is het geven van een statistische beschrijving van de bij de arrondissementsrechtbanken verleende en beëindigde wettelijke schuldsaneringen. De doelpopulatie bestaat uit alle uitgesproken schuldsaneringen van natuurlijke personen.
Leverancier	De cijfers van de arrondissementsrechtbanken worden via de raad voor de rechtsbijstand Den Bosch aan het CBS geleverd.
Integraal of steekproef	Integraal.
Periodiciteit	Doorlopend cijfers.

Bron	Wanbetalers
Algemene beschrijving	Het doel van de registratie Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP) is het geven van een statistische beschrijving van de bij de arrondissementsrechtbanken verleende en beëindigde wettelijke schuldsaneringen. De doelpopulatie bestaat uit alle uitgesproken schuldsaneringen van natuurlijke personen.
Leverancier	De cijfers van de arrondissementsrechtbanken worden via de raad voor de rechtsbijstand Den Bosch aan het CBS geleverd.
Integraal of steekproef	Integraal.
Periodiciteit	Doorlopend cijfers.

5.8.5 Problemen demografie (naast BRP)

Bron	Bijstandbestand
Algemene beschrijving	Dit bestand vertegenwoordigt alle personen die gedurende een bepaald jaar een uitkering hebben ontvangen in het kader van een van onderstaande wetten: - de algemene bijstand op grond van de

	Participatiewet inclusief aanvullende inkomensvoorziening ouderen (AIO); - de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW); - de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ); - het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (BBZ).
Leverancier	Gemeenten
Integraal of steekproef	Integraal.
Periodiciteit	jaarlijks

Bijlage Tabellenset

De complete tabellenset in Excel is terug te vinden via de volgende link:
<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2020/26/voortijdig-schoolverlaten-en-multiproblematiek>

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopige cijfer
2017–2018	2017 tot en met 2018
2017/2018	Het gemiddelde over de jaren 2017 tot en met 2018
2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2017 en eindigend in 2018
2013/'14–2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2015/'16 tot en met 2017/'18

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

CCN Creatie en visualisatie

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Vragen over deze publicatie kunnen gestuurd worden aan CBS-CvB onder vermelding van het referentienummer 180195. Ons e-mailadres is maatwerk@cbs.nl.

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2018.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.